

LUCEAFARUL

REVISTĂ
ILUSTRATĂ

PENTRU
LITERATURĂ
ȘI ARTĂ

Anul IX.

Nr. 23.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Sibiu, 1 Decembrie 1910.

SUMARUL:

I. Borgia Sonete (poezii).
Constanța Hodoș Oglinda.
Ecaterina Pitiș Sonet (poezie).
D. N. Ciotori Împăratul șoarecilor.
* * * Muzeul A. Simu.
Maria Cunțan Note de drum (poezie).
G. Bogdan-Duică Cronică teatrală: Regele Lear.

Dări de seamă:
II. Chendi Corneliu Moldovanu, Cetatea
soarelui.

Cronică:
† Tolstoi. Moartea lui Gh.
Panu. Boicotarea ziarului
„Lupta”. Brândușa. Actuali-
tatea! „Prințul Codrului”. Re-
vista „Fluerașul”. Notițe.

Ilustrațiuni: 7 reproduceri fotografice referitoare la Muzeul A. Simu. D-na Simu. D-l A. Simu.

LUCEAFĂRUL

REVISTĂ ILUSTRATĂ PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ.

Colaboratori: I. Adam, I. Agârbiceanu, D. Anghel, Andreiu Bârseanu, Z. Bârsan, G. Bogdan-Duică, Dr. I. Borcia, Dr. T. Brediceanu, Ștefan Cacoveanu, Al. Cazaban, Il. Chendi, I. Ciocârlan, V. Cioflec, D. N. Ciotori, Al. Ciura, Otilia Cozmuța, Maria Cunțan, Elena Farago-Fatma, Em. Gârleanu, Ion Gorun, Constanța Hodoș, Nerva Hodoș, Șt. O. Iosif, E. Lovinescu, Dr. I. Lupaș, Dr. G. Murnu, I. Paul, H. P. Petrescu, Ecaterina Pitiș, M. Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, M. Simionescu-Râmniceanu, I. U. Soricu, Caton Theodorian, Gh. Tulbure.

ABONAMENT:

Austro-Ungaria:

1 an 16 cor. Ed. de lux 24 cor.
6 luni 8 „ „ „ „ 12 „

Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 12 cor.

România și în Străinătate:

1 an 20 cor. Ed. de lux 30 cor.
6 luni 10 „ „ „ „ 15 „

Reclamațiile sunt a se face în curs de 15 zile după apariția fiecărui număr. Pentru orice schimbare de adresă se vor trimite 20 bani în mărci postale.

Abonamentele, plătite înainte, sunt a se trimite la adresa:

Adm. rev. „Luceafărul“, Sibiiu (Nagyszeben).

Cărți mai noi apărute:

Alexandrescu, D., **Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor.** Cu mai multe figuri în text. Ediția a II-a. 2.50.

Bianu, Dr. V., **Doctorul de casă sau Dicționarul sănătății.** Împodobit cu 315 chipuri. 14.—.

Bolcaș, L., **Seri albastre** (Pentameron). 1.50.

— **La cărările vieții.** 1.50.

Calmuțchi, V., **Floricele.** Poezii. 1.—.

Caragiale, **Schițe nouă.** 2.50.

Carmen Sylva, **Prințul codrului.** Traducere după original de Lia Hârsu. —.30.

Corbu, I., **Ad Astra!** Astronomie populară în icoane. Cu mai multe ilustrațiuni și icoane în text. 2.—.

Cursurile de vară din Vălenii-de-munte. Anul al II-lea (1909). Lecții ținute de A. C. Cuza, N. Dobrescu și N. Iorga. 1.—.

Cuza, A. C., **Scăderea populației creștine și înmulțirea Jidanilor în orașele României.** Cauze și remedii. —.60.

Eminescu, M., **Poezii.** Ediție ilustrată și revizuită de Ioan Scurtu. 2.—.

Filipovici, N., **Tezaurul limbii germane de afaceri.** Curs special de terminologie și frazeologie comercială româno-germană. 5.—.

Gorki, M., **Mama.** Roman. Traducere de O. Călin și I. Nour. 2.50.

Prețurile se înțeleg în corăne.

Grünfeld, Dr. F., **Secretele sexuale.** Sfaturi pentru ambele sexe. 1.—.

Iorga, N., **Țara Românilor.** I. România. 1. Județul Prahova. —.60.

— **Istoria Românilor pentru poporul românesc.** Ediția a II-a. 3.50.

— **Istoria universală sau Istoria lumii.** După căderea Imperiului Roman de Apus. I. (476 - 1648). Ediție întregită cu un adaus de cronologie și bibliografie. 3.50.

— **Din faptele străbunilor.** Povestiri ale cronicarilor. 1.50.

— **În era „Reformelor“.** Discursuri politice, rostite în camera deputaților, 1907—1909. 2.—.

Moruzi, D. C., **Înstrăinătății.** Studiu social, în formă de roman. 2.—.

Olmazu, M., **Povești rimate.** —.35.

Popescu, M., **Vinul și industriile accesorii vinului.** 1.50.

Popescu, T. R., **Sibiiul.** Călăuză ilustrată pentru excursioniști. 1.—.

— **Dela Sibiiu la Râmnicu-Vâlcea.** 1.20.

Un mănunchiu de colinde din Vrancea și din alte părți ale județului Putna. Culegere făcută de școlari pentru poetul Baronzii. —.30.

Zola, E., **Jean Gourdon.** Anotimpurile vieții. —.75.

Se află de vânzare la **Librăria W. Krafft, Sibiiu.**

EUGEN FARZE

Sonete.

I.

În țara mea am sute de castele
Și 'n ele mândre scule 'mpărătești —
De-acele ce cu gândul nu gândești —
Să 'mpodobesc pe-aleasa mea cu ele.

Nu schimb nici cu 'mpăratul din povești...
Iar tu, asemeni lunei între stele,
Împărăteasa visurilor mele,
În lumea celorlalte strălucești.

Ați vrea să știți pe ce țărîmuri este
Și cum se chiamă 'mpărăția noastră?
Dar de vă spun, veți crede că-i poveste.

O, pân' acolo-i multă mare-albastră,
Deăceea unii nici nu-i știu de veste...
La ei n'ajunse pasărea măiastră...

II.

Pe semne aceasta-i a vieții lege:
Să fii pe sure drumuri călător;
Și universul nu-i decât un sbor
De mii și mii de suflete pribege...

Se cată, s'ar iubi, s'ar înțelege...
Că-i pus în inimile tuturor
Nepotolitul și eternul dor
Ce 'ndeamnă sufletele să se lege.

Când două se 'ntâlnesc pe-acest pământ,
Adaose de marea tain' a firii,
Se face imn smeritul lor cuvânt...

Și flacăra curată a iubirii
E-o candelă lângă altarul sfânt
În templul veșnic al Dumnezeirii.

III.

(Epimeteu).

Eră om blând, cu firea visătoare,
Dar negândit în fapte și cuvinte,
Și când, târziu, luă și el aminte,
Simțîa cât de amar căința doare.

Îi dăruiră zeii, să-l alinte,
O gingașă și minunată floare.
De-atunci îi fû tot traiul plin de soare, —
Și ce pustiu fusese înainte.

Un scrin, ispită grea, i-au mai trimis,
Să le rămâie tain' amândurora,...
Ci el, în negândirea-i, l-a deschis.

Ieșiră relele 'ntinzându-și hora...
Și tot norocul i-ar fi fost un vis,
De n'o aveà pe dulcea lui Pandora.

I. Borgia.

Oglinda.

I.

În sfârșit, aveă iarăș casa ei, biata Irina. Modestă, mică, dar curățică. O săliță destul de luminoasă, cu o ferestruie spre curte, unde așezase o sobiță mică de tablă subțire, care aveă să-i servească de mașină de gătit, și o singură odaie mai măricică la stradă.

Adevărat, pereții erau cam subțiri și jilavi, cu un loc mare viran în dos; crivățul suflă

lapte, ghetele lui și ale copiilor, spălă și scândurile, fără să-i mai pese că mânilor ei mici, albe și moi, la care ținuse odinioară așa de mult, se făceau acum din ce în ce mai aspre, roșii.

Să fie toate gata pe când se scoală ei...

Și o năvăliau oltenii cu coșurile de legume, toți acei dela cari cumpărase odată câte ceva, găzarul îi bătea în ușă, și veniă băiatul dela băcănie cu pânea, întrebând, în fiecare zi cu acelaș glas strident:

„Mai trebuie ceva?“

Ionel se scoală plângând, că întârzie dela școală, nu vreă să se spele, și-i trebuie iar o tăbliță, — se sparge așa de iute, alunecă din ghiozdan, și-i dau băieții brânci, când vreă s'o pună în pupitru...

El e mic nu știe să-și cum-pere, și Irina își pune repede o haină, pălăria, până în colț în calea Moșilor, la o mică librărie... Tudorică a fugit des-brăcat după un rahagiu. Are de lucru biata Irina până să-l adune, în brațe, să-l mângâie cu o ceașcă de cafea cu lapte, cu trei, patru bucățele de zahăr... Copii răsfățați! Îi iubește prea mult. Vina ei.

Se uită îngrijată spre odaia

din față, unde doarme încă tânărul bărbat.

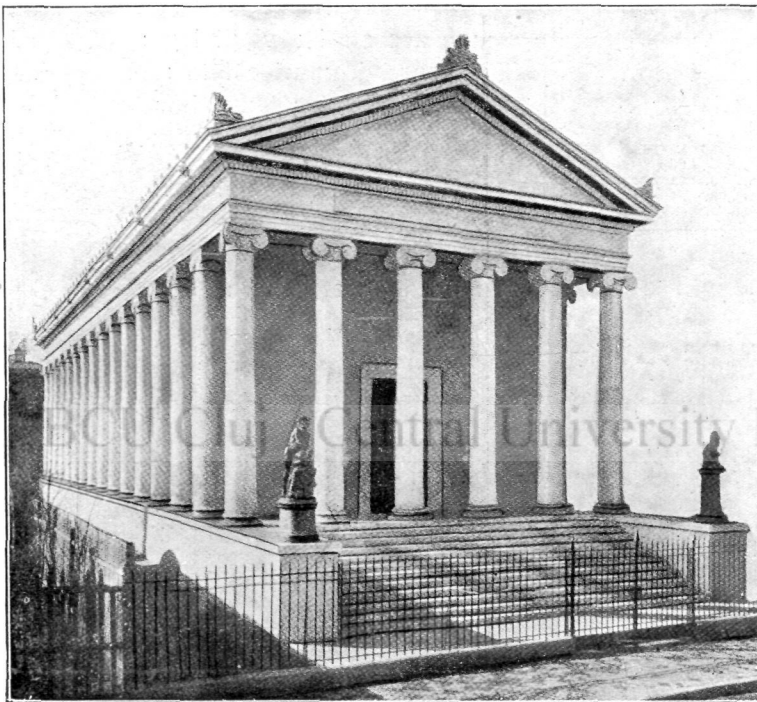
A întârziat aseară în oraș și doarme adânc... Tot mai dese sunt întârzierile lui...

Irina se oprește cu respirația înecată lângă pat. Razele soarelui se joacă în părul lui frumos inelat. Sunt fire de aur cald...

„N'o să întârzii dela școală?“

El deschide ochii mari și se uită mirat la ea. Par'că ar întreba-o: „Dar tu cine ești?“ Și numai cu greu ar recunoaște-o.

Cu o mișcare molatică întinde brațele spre ea și o sărută pe obraz, sub ochiul stâng. Ea simte neconținut apăsarea caldă, vrăjită, a buzelor lui.

Muzeul Simu: Intrarea.

prin ei, — clădire mică și veche, la nivelul pământului, dar fațada cu cele două ferestre stă în bătaia soarelui toată ziua. Ah, soarele!

Cum se iveau cele dintâi raze în geam, Irina săriă din pat, înviorată, chiar fără somn să fi petrecut noaptea, numai așa, cu pleoapele tremurătoare închise zădarnic peste ochii prea dornici de viață... Soarele îi dădea puteri, aripi, să sboare o clipă prin văzduhul luminos, în depărtarea albastră...

O clipă doar, cu gândul.

Mânilor îi erau prinse toată ziua, cu atâta treabă!

Singură mătură, făcea focul, cafeaua cu

— Ai dormit bine? Mi se pare că iarăși ai ochii bătuți“.

Irina își duce mâna la ochi, și-i șterge, zăpăcită de cercetarea lui...

De-atâteaori l-au amărit, l-au enervat lacrimile! Dovezi de slăbiciune sufletească. Urită neiertată slăbiciune!

Își îndreaptă trupul voinic, mlădios, de parcă-i un „făt frumos“ din poveste, se îmbracă, apoi pleacă fără să-i mai dea sărutarea pe obraz, acolo unde ard neconținut urmele iei. Doar din prag își întoarce odată ochii negri, plini de vâpaie cu o zimbire mândră de superioritate:

„Să fii cuminte!“

Tudorică dă buzna de pe scaun:

„De ce a zis nenea cătră tine să fii cuminte? Pentruca să nu plângi?... O, tu nu ascultă!“

Copilul se uită încruntat, cu buzele lăsate în jos a dispreț, cum hohotea ea cu fața între mâni tremurând pe scaun; apoi își văzu de jucării.

Cuminte! când nu mai e pe lume nimeni să nu-i zică: nebună! Nebună, — nebună!

Femeie ușoară, nesocotită.

Oricât ar vrea să nu-i pese, așa cum îi cere el să nu-i pese, o chinuște osânda asta a luminii. Și blăstămul măsei din ziua aceea când îi trimisese o armă, atunci în odaia aceea dosnică și întunecoasă de otel sărac.

„Nu-ți rămâne nimic mai bun de făcut“, îi scrisese ea. „Eu nu vin la înmormântarea ta și nici o lacrimă nu vărs...“

Cum s'au întunecat și au ars în chinul remușcării, clipele voluptății amorului!

Dar nu, nu vrea să mai plângă. Destul a fost!

„Ochii tăi sunt iar bătuți...“

Negreșit, s'au tulburat, a pierit frumusețea lor.

Irina îi șterge cu îndârjire, ochii ei, altădată așa de mult lăudați!

Nu, nu vrea să mai plângă.

Își netezește cu palma fruntea... Cuta aceea nesuferită dintre sprâncene, săpată acolo tot de pe vremea aceea, în odăița dosnică din otel... Și se cutremură la gândul că e tot acolo, și se sapă tot mai adâncă, cuta aceea zărită întâia oară după o noapte de beție nebună...

Cum coboră șovăitoare să ia o clipă aer, pe scările largi se văzuse în oglinda mare din vestibulul luminos. Ce veștedă, obosită

Muzeul Simu: Interior (sala 1-a).

îi păruse întreaga ei figură... Eră respingătoare! Ca isbită în coaste de ascuțitul unui pumnal, simți durerea. S'a dus frumusețea, tinerețea, și n'o să mai revină niciodată! Fruntea ei netedă și largă, ochii ei senini ca un crâmpeiu de cer cu soare și zâmbetul gurei mici, unde erau?

Irina își strânse pumnii și îi apăsă cu putere pe un colț de masă. Pumnii ei mici, — oare câtă putere să mai fie în ei, la nevoie?

Diretică prin casă, așeză carnea la foc într'o oală închisă în cuptorul sobitei. Toate le curăți, le rândui frumos. Nici n'ai crede că se face bucătărie aci...

O umbră de dispreț îi tremură buzele când se gândia la casa ei de mai înainte cu odăi mari luxoase, cu slugi multe forfotind cât e ziua fără rost. Câtă vâlvă și licărire eră în bucătăria aceea din subsol!

Un gând alinător o cuprinse că a scăpat de acolo din labirintul acela unde în șase ani de orbecare nu putuse prinde firul îndreptător în viață. Nu știuse la ce sunt bune mâinile...

„Nu-mi las copiii! Nu îi mai las. Dacă ai luat pe mama lor, i-ai lăsat orfani și de tată. Tatăl lor îi părăsește în grija slugilor. Au plâns și au suferit de frig, de foame... Cere-mi orice, Eugen, numai asta, nu!”

Eugen se întunecă:

„Bine, bine, numai să ne ajungă până iau eu licența...”

Irina își înecă răspunsul în suspine, în hohote deslănțuite pe când rămânea singură.

Muzeul Simu: Un interior (sala a 3-a, Renașterea).

Acum ce n'ar fi în stare să facă cu ele, numai 'să-și împace conștiința și să-l mulțumească pe el!

O căsuță nouă în locul celei părăsite. O viață nouă! Se poate oare?

„De n'ai fi adus copiii, suspinase el la o strâmtoare mai mare.

— Puteai să-i mai lași. Ce mai tată! La divorț strigă că nu ți-i dă, el îi crește, și acum ți-i lasă pe cap...”

Și iarăș:

„E par'că nu m'ai iubi, și n'ar fi iubirea noastră destulă fericire pentru tine”.

O protestare sfâșietoare răspundeă din pieptul ei.

„Tu n'ai știut că sunt mamă? De ce te-ai uitat la mine și m'ai fermecat și m'ai scos din minți? Vezi cum s'au pus acum mititeii cu capetele îmbinate între piepturile noastre și ne-au despărțit... Înzadar îmi zâmbești, zâmbirea ta e rece, silită, mă doare... E o prăpastie între noi!... Nu mai e fericirea primelor zile de beție. Răsbate printre șoptirile dulci îndoiala, neliniștea, și din sărutarea mea, tu nu mai simți decât amarul grijilor cari sapă brazde pe frunte...”

La școală nu-i plăcuse aritmetica Irinei, dar acum învățtia toată ziua cifre prin cap. Cum să facă să-i ajungă o lună întreagă cei optzeci de lei cât îi dădea Eugen pentru casă?

Mobila o cumpărase din prețul unei rochii de catifea cu paiete scumpe, vândute unei coriste dela teatru, vecină cu ea. La ce-i trebuia ei acum asemenea rochii? O să le vândă pe toate. Își cumpărase două paturi cu saltele de paie, un dulap, o masă de brad, scaune, toate albe, noi. Și când fostul ei soț se îndură și-i trimise și paturile băieților, Irina avu un extaz de bucurie.

Îi venia să le sărute, să le strângă în brațe,

II.

Ce ar fi, dacă într-o zi el s'ar lăsa rob de farmecul unei alte femei mai tinere, mai frumoase, mai vesele, fără griji, fără copii, fără brazda aceea urită din mijlocul frunții?

Ce s'ar face ea, unde s'ar duce cu copii ei, cari nu sunt ai lui?

Irina se înfioră și se uită cu groază spre ușe. Îi rânjește fantoma neagră a mizeriei...

Muzeul Simu: Interior (sala a 4-a, Bizantină).

biete lucruri neînsuflețite. Nu puteau ele să-i povestească nimic despre visurile copiilor, nici despre lacrimile lor vărsate cu belșug în lipsa mamei, de dorul ei, și totuși îi erau așa de dragi pătușoarele acestea, cari au ocrotit trupșoarele plâpânde pe salteluțele moi, între zăbrelele de șireturi verzi, în locul brațelor trădătoare...

Le-a așezat frumos în săliță, dealungul peretelui în dâra luminei din ferăstruie, unde nu eră pic de umezeală.

De i-ar trimite Dumnezeu întregul lui har. Cum i-ar mulțumi. Cu ce s'ar face vrednică de el? Eugen, Eugen, cum ar vrea ea să-l mulțamească. Ce i-ar putea face să-l mulțamească?...

Afară-i ger, crivățul sgâlțăie ușa, și asvârle zăpada printre crepături...

Se întoarce Ionel dela școală? sau cine bate pragul, încearcă sfios zăvorul?...

Irina se uită încremenită.

Cine-i femeia aceea scundă și grasă învelită în blana ei plină de zăpadă? Învie morții?...

— Mamă!

Un țipăt de bucurie și amândouă se prind în brațe.

Nu se mai aude vorbă. Susur de sărutări, suspine, îngânări și hohotul Irinei, înăbușit pe sânul mamei.

Bătrâna prinde capul fetei între mâni și se uită lung și adânc în ochii ei.

Irina îi râde printre lacrimi.

„Ce bucurie mi-ai făcut, mamă!

— Ai mai slăbit...

— Mamă!... Dar acum sunt bine, am iarăș căsuța mea...

— Unde-ți sunt copiii?

— Ionel e la școală, Tudorică aci la niște copii?

— Îl lași cu copiii din mahala?

— Tovarășii de joc, — îi trebuie.“

Bătrâna își plimbă ochii prin toate colțurile casei.

„Și gătești în sobă ca cei mai săraci oameni...

— Eugen n'are decât o sută cincizeci de lei pe lună.

— Și din atâta trăiți?

— Ne ajunge“.

Fața bătrânei prinde a se însenina.

„Te-ai făcut gospodină“...

Vase, covorașe, perdele noi... Peste tot curățenie, rânduială... Numai tu, ești cam neglijată. Nu te-ai pieptănat azi.

Irina își duce mâna la păr și-l netezește.

„Ba da, mamă...

— Oglindă n'ai?

— Oglindă?... Oglindă n'am“.

Par'că nu-i vine să-și crează ochilor bătrânei, așa se uită și caută prin toate colțurile casei.

„Una mică, de mână, de masă, un ciob undeva?...

— Am uitat să cumpăr, Eugen se rade la bărbier...

— Eugen, Eugen, dar tu? cum te gătești fără oglindă?

— Nu mă gătesc. Dacă nu ies decât la piață“...

Înmărmurită se uită mama la fata ei.

„Cum, nu ieși cu Eugen?

— Nu pot, mamă“...

Irina își întoarce fața, căci ochii îi sunt iar plini de lacrimi.

„Ei, lasă acum, lasă... O să mai vin eu seara așa, să stau cu băieții. S'a făcut, nu se mai poate îndrepta. Trebuie să ne împăcăm... Dar vezi, de una mă mir eu, și pentru asta am ținut să vin numai decât la tine. De ce nu vă cununați?“

Irina făcu ochii mari.

„Termenul după divorțul tău a trecut de trei luni. Și voi nici un pas. Am tot așteptat să-mi cereți consimțământul...“

— Mamă!...

— Firește că vi-l dăm acum, cum să nu vi-l dăm? Arde pământul sub mine, când mă gândesc, că tu, fata mea, ai ajuns așa... Cum îți zice ție lumea?

— Nu ies în lume.

— Oricum, băcanul de unde târguiți, vecinii, la școală unde l-ai înscris pe Ionel?“

Irina șovăi.

„Ei vezi ce greu îți vine?

— Trebuie să vă cununați cât mai curând. Până nu intrăm în post. Eugen are hârtiile?

— Nu știu...

— Cum nu știi? Voi n'ați vorbit, nu v'ați gândit la asta?

— Ba da, eu m'am gândit...

— Dar el? Datoria lui cea dintâiu ar fi fost să nu amâne lucrul acesta, nici o zi. — Iubirea, unde lipsește stima...

— O nu, mamă, să nu te îndoești...

— Lasă, că de-acum o să vin eu mai des pe la voi... Și o să vă mai ajut cu câte ceva. Mult nu pot. Știi, că tată-tău a trecut la pensie... Dar totuș nu te mai las în mizeria asta“...

Din nou se strânsă în brațe.

„Dar acum mă duc... Sunt cu o sanie... Tu mai ai de lucru cu masa... Apoi trebuie să te îmbraci, sunt aproape douăsprezece, îți vine bărbatul să nu te vadă așa... Adio, — și la revedere!“

.....

III.

Irina se plimbă cu neastâmpăr prin odaie, cu mâinile strânse peste piept. Ce nesperată fericire!

Mama ei, care se jurase că nu vrea s'o mai vadă, — „nici la înmormântarea ei n'are să vină“, — atâta fusese de revoltată de rușinarea ce-i făcuse, — o iertase!

Mama ei mândră cu prejudecăți severe, care ținea la cinstea și demnitatea femeiască mai mult ca la viață, — o iertase!

Și dacă a iertat-o ea, lumea toată a iertat-o în glasul ei.

Lumea toată...

Ce schimbăcioasă-i lumea!

Se poate dar și iertă o crimă ca a ei? Să zdrobești așa sufletul, viața unui om care s'a încrezut în tine, să-i răpești copiii, liniștea, orbită de glasul pasiunii, al egoismului...

Se iartă...

Și totul revine în cursul obișnuit al faptelor omenesci.

A cetit ea destule romane unde se desvăluiesc cele mai ascunse acte ale sufletului.

serile când nu vine la masă? Nu-l întreabă și el nu-i spune. Dar cum poate să râdă, să fie vesel când ea plânge, suferă?...

S'ar putea oare? ... Nu, nu, Irina nu-și sfârși gândul. Apăsă mâna peste frunte și se uită înstrăinată la vârful pantofilor ei rupți, la fustișoara ei de stambă albastră mototolită, cu urme de praf și pete de grăsime...

Se țin acestea de ființa ei?

Copiii îi sosiră gălăgioși, cu obrazii îmbu-

Muzeul Simu: Alt interior (aceeaș sală, a 4-a, bizantină).

Femei caste, printr'un ciudat capriciu al fatalității se pierd, devin ușoare vițioase. Altele stricate până la desfrâu, — prin acelaș capriciu, — se schimbă în soții bune, mame devotate... Amorul le pierde, amorul le mântuie.

Amorul...

Dar dacă ura-i așa de schimbăcioasă, — cum ură mama ei pe Eugen și-l blăstăma în toate chipurile, și acum îl iartă, — nu s'ar putea să fie tot astfel și amorul?...

Cât de mult o iubise Eugen, și azi... Oare poate să te mai iubească omul care e în stare să te rănească? Unde petrece el

jorați de ger, și ea îi strânse în brațe îndată, cu nesaț.

Îi venia să le spună: știți cine a fost aci? Buna, bunica voastră! Dar nu voiă să afle Eugen. Simți o mulțămire tainică să se bucure singură de iertarea bătrânei.

Și Eugen nu observă schimbarea din toată ființa ei. Plecă de vreme și seara nu veni la masă.

Ce crude erau ceasurile acestea de așteptare!

Copiii adormiră în pătușoarele lor și Irina trecu în odaia din față. Se plimbă în sus și în jos neliniștită, aerul din casă o înăbușă.

Își lipi fruntea de geam și stătù multă vreme așa pierdută în gânduri chinuitoare.

Prinse un lucru de mână, dar îl aruncă repede. Eră întâia oară de multă vreme când nu-și mai găsiă alinare în lucru.

Cineva bătù în ușe. Nu erau pașii lui Eugen. Abiă cuteză' să deschidă, dupăce zări la lumina felinarului șapca roșie a unui comisionar.

Mamă-sa îi trimetea din salonul ei, o oglindă mare de prins în perete.

Iubita ei mamă!

Și-i mai trimetea o rochie, păstrată acasă de când fusese fată.

„Poți s'o porți în casă, e bună încă și cum ai slăbit iar, o să te ajungă“...

Comisionarul prinse oglinda în cuiul dintre cele două geamuri.

Rămasă iar singură, Irina își încercă rochia. Îi veniă într'adevăr bine. Se apropie de oglindă și se văzù iarăș toată, ca atunci mai pe urmă în vestibulul din otel... Dar mișcărilor ei nu mai erau obosite șovăitoare ca atunci... Trupul ei svelt, mlădios, părea că respiră energic, putere multă.

Se apropie mai din adins de oglindă și se privi cu luare aminte.

Nu mai aveă nici o cută fruntea ei albă, netedă...

Obrazii îi erau tot plini, albi și rumeni, părul negru, mătăsoș, par'că mai des, mai bogat, sprâncenele frumos arcuite...

Eră oare chiar ea, sau vreun vis, o ființă vrăjită se reoglindește deacolo dindărătul sticlei?

Irina se pipăi, și gura mică roșie din oglindă prinse a zimbli.

Un zimbet ademenitor, nespus de dulce... Frumoasă!...

Nu-i dar adevărat, că suferința omoară frumusețea?...

Părul nu i-a albit, cum crezuse, buzele roșii mai știu să zimbească, și ochii strălucitori tăiați ca migdala nu s'au scurs de atâta plâns... Sunt doar mai adânci, mai expresivi. Vorbesc mai viu de toate câte încap în inimă și de câte poate să îndure... Dureri și umilinți, griji și trudă, bucurii și voluptăți, lipsuri și belșuguri din nimic,—și râd acum de toate... Uite cum râd ochii ei frumoși, seducători, cum nu sunt, nu pot fi alți ochi de femeie!...

Eugen se întoarse târziu; se miră că găsește lumină în casă și ușa sălii descuiată...

Irina are oaspe.

Se opri sfios în ușe. Cine o fi doamna aceea streină?

Și Irina unde-i?

Ce corp frumos, ce siluetă elegantă!

Vrù să salute uimit, când îi zări chipul în oglindă.

— Irina!

O cuprinde în brațe, ea râde drăgălaș, cuceritor, el e în extaz de bucurie.

— Tu erai? Așa frumoasă! Când te-ai făcut iarăș așa frumoasă?...

*

Peste câteva zile Irina scria mamei sale o scrisoare, plină de fericire și de tinerețe.

„Câtă bucurie mi-a adus oglinda ta!... Vino să ne vezi!... Eugen nu mai lipsește seara niciodată, a dat actele și așteptăm ziua căsătoriei“...

— Așa da, își zise bătrâna zimbînd. Știam eu că își vine ea în fire... Frumoasă fată Irina mea!

Constanța Hodoș.

Sonnet.

Nici pasăre de noapte nu mai zboară,
Nici om pe cale nu se mai zărește,
Doar vântu 'n crengi șoptește ce șoptește
Ș'adoarme iar. — Cântare de vioară

Se 'nalț' acum sfielnică și crește
Și tremură și geme — înfioară
Cuprinsul mut, și curge-apoi ușoară
Și ține lung și nu se mai sfârșește.

— De unde vine oare? Cine știe
Ce mâni subțiri alunecă pe strune
La ora asta tainică, târzie?

O fi vreun basm din vremurile bune
Ce-l plânge-acum o inimă pustie?
O fi vreun vis, o fi vreo rugăciune?

Ecaterina Pitiș.

Împăratul șoarecilor.

Pădurea știe multe din tainele lumii viețailor. Pe covorul său de mușchiu se înalță mușuroaiele cari adăpostesc împărății puternice de furnici. Mulțime de gănganii, cu hăinuțe ca aurul și ca nestimatele, privesc cu milă la aceste piramizi uriașe, unde nu răsună cântece, singurul lucru pe care îl prețuesc ele.

Și poate că împăratul lor, mare cât un vârf de ac, privește la vulturul de pe creștetul stâncii, ca la unul ce are același rang ca și el.

Lăcustele și greierii nici nu vor s'audă de cântecul privighetorii. Par'că nu cântă și ei?

Șoarecile își răsucesc mustățile de bucurie, când vede că trece vânătorul, căci poate acesta va întâlni pe jupâneasa vulpe care are obiceiul să-și astâmpere foamea și cu șoareci.

Și într-o seară de toamnă, când se coboră frunza arborilor ca să îngroape locuitorii veselei ai ierburilor, iată că se întâlni veverița cu vulpea.

„Ei, surată vulpe, ce ai de ești așa de plouată? Nu cumva ai înnimerit vreo găscă bătrână și nu ți-a fost prânzul pe plac?”

— Ce stai să mai vorbești de găște! Nici nu m'apropiasem bine de sat și m'au și luat la goană. Afurisiții ăștia de oameni zic că eu sunt cel mai blestemat dobitoc, din câte a lăsat Dumnezeu, atât cât mă poartă picioarele, cum și dupăce mi-au luat blana. Acum toată nădejdea mi-e la șoareci.

— Da, la șoareci, — zise un guzgan, dupăce se depărtase vulpea. — Că nu mai au șoarecii o împărăție ca pe vremea Marelui Gheran! Hei, cumătră veveriță, atunci ei erau mai puternici pe lume.

— Taci?

— Ce, nu știai cum îi povestea asta?

— Nu.

— Apoi să ți-o spun:

Demult, tare demult când alunele pe cari le culegem noi acum cu multă trudă erau mari cât ouăle, șoarecii erau așa de puternici, că stăteau la contră cu omul. Și la mijlocul pământului se ridică pe vremea aceea un

munte înalt, că arborii de pe vârful lui șoptiau cerului ce vedeau pe pământ și auziau dela izvoare, ori dela vânturi. Nu erau grăunțe ori poame mai dulci, să nu se găsească pe cuprinsul acestui munte. Și toate astea numai pentru fericirea neamului șoricesc erau.

Pisica ori nevestuica nu pusese piciorul pe acolo.

Au fost ducându-o numai în petreceri și s'au fost învărtind horele șoricești:

Chiți, chiți, chiți

Jocul porniți.

Tiu, tiu, tiu

Cu toți de brâu.

Strigau cei mai mustăcioși și mai voinici din chițorănime. Și pe cine îl vedeau că nu se prinde în horă îl plesnau cu coadele. Pe vremea aceea se găsiă un chițoran tare ascuțit la minte și bun de gură. Blana lui eră mai moale ca mătasa, iar mustățile țănoșe ca ale unui nemeș.

Când vorbiă își chitiă coada pe lângă el, se ridică în două labe, își neteziă mustățile. Și chițenirile lui erau ascultate fără murmur.

Iar dacă îl văzură șoarecii așa, hotărîră să-l aleagă împărat. Se adunară cei mai bătrâni din toată șorecimea și merșeră la el:

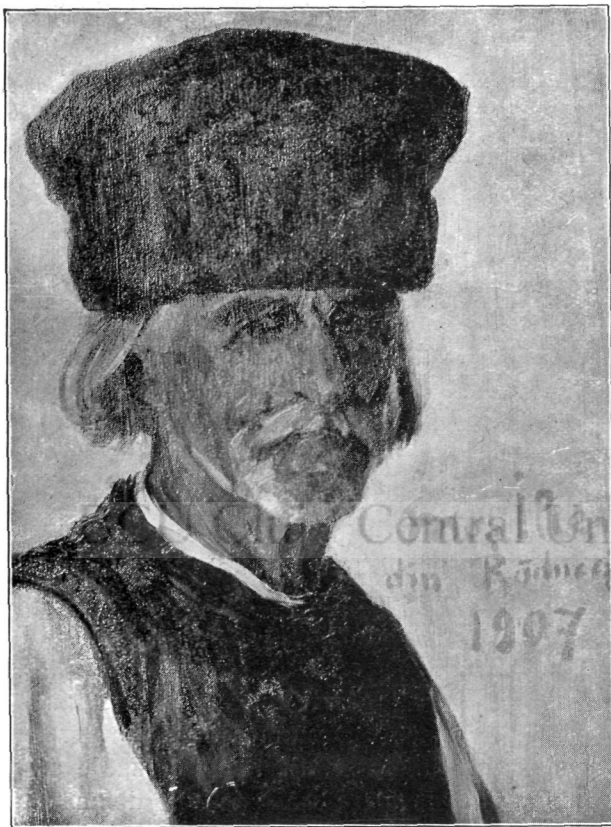
„Să trăești, împărate al nostru, și să faci ca nici un șoarece să nu mai piară în ghiarele pisicii, ori în curse. Și toate dihaniile din împărățiile megieșe să știe că domnește „Marele Gheran” peste șorecime!”

— Pe coada și pe mustățile mele, jur că o să fiu numai urechi să ascult toate păsurile norodului meu și voi avea ură, cât toți la un loc, împotriva dușmanului!”

Și veniră cei mai mari meșteri zidari, din toată împărăția șoricească. Se apucară să sape palate pentru înălțimea sa, sub o stâncă de lângă care porniă un izvor, împede ca cleștarul. Galerii nesfârșite se deschiseră sub pământ, săli mari, răcoroase în cari se așternură covoare de mușchiu verde, fură săpate cu mare meșteșug. Camere secrete și drumuri de scăpare, închisori și toate câte trebuiau la palatele celui mai puternic împărat de pe lume fură făcute. Dar, mai presus de

toate, precum se cade la un stăpânitor cu-minte, fură zidite magazii uriașe, cari se umplură cu nuci, alune, jir și tot soiul de grăunțe și de poame.

— Taci? Erau și nuci? zise veverița, care tocmai isprăvisese de ros un sâmbure de jir. „Atunci să știi că a fost împărat mare, Gheran, ăla al vostru, dacă aveă el așa mișini“. Da încotro zici că-i erau palatele“?

St. Popescu: Moș Ilie.

— „Unde-i mijlocul pământului“. Și, dacă se așeză împăratul cu toată curtea lui în palatele cele noi, fû mare sărbătoare în toată șorecimea. Jucară cu toții și chițcuiă ca toate felurile de muzici, timp de trei zile, căci acum aveau și ei un stăpân.

După ce își făcură seamă cu cheful, se risipiră pe la sălașele lor, ca niște supuși cumiști. Iar împăratul rămase cu învățații, cu bătrânii și cu cei mai puternici, să pună la cale trebile împărăției și mai ales să îngrijească de cele magazii pline cu bunătăți.

„Ti, să fi fost și noi acolo, frate guzgane.

— „Știu că trăiam un traiu, surată veveriță“.

Se lăși vestea în toate împărățiile joavinelor, despre Marele Gheran, împăratul șoarecilor. Și toți stăpânitorii megieși veniră de i se închină și-i aduseră plocoane scumpe.

Și când stătea Gheran la masă, cei mai vestiți cântăreți ai șorecimii svoniau încet:

„Chiți, chiți, chiți, zân, zân, zân,
Și-o găsit lumea stăpân:
Pe puternicul Gheran
Împăratul șobolan“.

Iar dacă se sculă dela masă, înălțimea Sa stătea adeseori în marginea părului de-și privia chipul în apă. Și i se părea, că e și mai mare și mai frumos și că însuș părul îi cântă numele: Gheran, împăratul șobolan“.

Întrebă pe cei trei șorecuți cu blana roșie, cari îl apărau de țăntari cu câte un fulg:

„Să fie cineva pe lume mai mare decât mine?

— Să ne gândim Măria Ta.“

Și iar mai întrebă:

„Gheran, aveă-va el vreun stăpân?

— Păi de, cel mai puternic stăpânitor de lighioane, după cum spune șobolul cel orb și după cum ne dăm și noi socoteala, în prostia noastră, am zice, că soarele să fie mai mare peste lume.

— Tot cam așa gândeam și eu. Și îndată dete poruncă helciului, marele pristav, să adune sfatul:

— După ale noastre lungi socoteli, dat-am cu gândul, că cel mai mare și mai puternic, decât noi pe lume, e doar soarele. Și voind să facem bucurie norodului nostru și nouă, hotărîm-am, întru a noastră înțelepciune, de-a cere pe fiica soarelui să ne fie nouă soție, iar dobitociilor voastre stăpână.

— Trăiască Marele Gheran, puternicul împărat al șoarecilor“ chițcuiă ei cât putură de bucurie.

Apoi, după ce mai petrecură, se întoarseră iarăș la sălașele lor. Iar Marele Gheran puse de-i neteziră blana și îi suciră mustățile, apoi se mai uită de câteva ori în apa părului, să vadă de-i șade bine și porni cu câțiva curteni, să ceară singur pe fiica soarelui de soție.

Drumul le fû lung și nu mai știe nimeni pe unde au mers, până ce au ajuns la „porțile albastre“, de au trecut pe alt tărâm. Acolo, mulțime de flori roșii se respirau pe un câmp, ce părea a fi însuși cerul așternut pe jos. Pașii nu se auzeau, oboseala nu se simția, iar codri cei de aur ce-i întâlneau în cale șoptiau povești atât de frumoase, că se păreau anii ca ceasurile.

Ajunseră la palatele cele de cleștar ale soarelui, din mijlocul genunei de ape. Valurile se sfărâmară și se întinse purpură țesută în aur peste liniștea lor. Dungii albastre, pătrunse de scântei, mărgineau depărtările. Se sculase soarele și eră gata să pornească peste lume. Se apropie împăratul șoarecilor.

„Ce visuri te poartă pe aici?

— Soare, — răspunse el, ridicându-se pe două labe, — eu sunt Marele Gheran, împăratul șoarecimei și cel mai puternic de pe pământ. Am auzit însă că tu ești și mai puternic decât mine și, ca să nu fim în sfadă, am venit să-ți cer fata de nevastă, că așa se cade, că mare cu mare să se înrudească“. Și-l privi soarele cu milă:

„Cred că Mustăcioșia-ta ești cel mai puternic. Cât pentru mine nu-i așa, precum grăești, că de multeori îmi stau norii în față de nu mă lasă să trimit căldura și lumina cerului viețuitoarelor de pe pământ.

Și se înturnă Gheran de grabă, de porni în spre nori.

Trecu printre tunete, înfruntă furtuni groaznice; grindina și ploile nu-l obosiră și nu-l descurajară. Doar ar fi fost rușine că cel mai puternic împărat de pe pământ să nu ia de soție pe fata celui de un rang cu el. Ajunse la regele norilor, pe care se poartă St. Ilie cu tunetele și fulgerile văzduhurilor.

Și se scutură regele norilor puțin de se umplură văile de apă și stăpânindu-și tu-

netele din glas și fulgerile din clipirile ochilor, grăi:

„Puternici am fi noi, de n'ar fi vânturile cari ne alungă din loc, sfărâmându-ne și respirându-ne în largul cerului.“

Și iarăși porni împăratul șoarecilor pe cale,

Papperitz: Portret.

cu sufletul aprins de para dorinței de mărire. Mintea lui nu îngăduia să fie ceva pe lume care să treacă peste puterile sale și deaceia, calea cea mai grea și mai primejdioasă o străbătă par'că mai repede.

Mergea în spre „capul pământului“ de unde se scornesc vânturile și părea că vede aieva pe domniță, fiica regelui vânturilor, cu părul negru și răsfirat pe umeri, cu ochii mai întunecați decât ai nopții, cu mânuțele gin-

gașe, ca două roze de Maiu, cum îl privește, arzând de dorința de a fi a lui. Nici nu prinse de veste că se apropiase, când vânturi năpraznice îl suflară înapoi, cu toți curtenii lui.

„Blestemate mai sunt și vânturile, fârtate guzgane. Iacă, pe mine, cât sunt eu de veveriță și tot m'au doborât de câteva ori de pe ramurile copacilor“.

— „Ba noi, șoarecii, nu ne cam temem de ele“. Și se apucară de săpară vizuini și astfel se apropiară de împăratul vânturilor. Acesta tocmai eră gata să încalice pe calul lui cel cu mulțime de aripi și să ocolească lumea. Avea să cerceteze cum și-au îndeplinit slujba supușii lui și ce isprăvi vor fi făcut pe munți, pe câmpuri și pe ape.

Corăbierii strânseseră pânzele de pe catar-guri; paserile sburară țipând către mal; valurile se deșteptară și ieșiră din adâncuri, cu creștetile ca de zăpadă! luminate de fulgere răspunzând, prin urlete năpraznice, tunetilor cerului. Pădurea vui, câmpul abia oftă.

„Văd că înaintea ta se pleacă frunțile codrilor și bocesc valurile genunilor de ape, puternice împărate. Eu sunt Gheran, stăpânitorul șorecimei, care nu cunoaște stăpân pe lume. Ci, auzind că tu ai fi mai puternic, am venit să-ți cer fiica de soție și, cu chipul acesta, să fie pace între noi“.

— „Pacea n'o caută cei tari. Și nu vreau s'o cunosc, atâta, câtă vreme stâncile muntelui îmi vor sfâșia pieptul!“ Ce e lupta corăbiilor cu valurile, ce e dărâmarea orașelor, ce e așternerea codrilor la pământ, pe lângă trufia nemăsurată a munților care îmi stau împotrivă, de când sunt eu și lumea?“ „Pricepi dar că nu sunt eu cel mai puternic“.

Și se înveseli Marele Gheran. Nu pentru că munții erau cei mai puternici, ci pentru că pe regele munților erau palatele lui cu mișinile cele mari și pline cu lucruri bune de mâncat. După ce colindase pământul și apele și văzduhul să-și găsească soție vrednică de mărirea lui, eră plăcut lucru să mai petreacă o leacă. Dar dorința mării îl făcu să nu se abată la palate. Se urcă la capul muntelui și grăi:

„Regele munților, care șoptești cerului cele ce sunt pe pământ și cu coastele tale de piatră sfărâmi vânturile năpraznice! Socotesc

că știi cine sunt și că nu e nimeni, care să-și măsoare puterile cu mine, afară de tine. Pentru aceasta, am venit să-mi dai fiica ta de soție și să împărțim, și mai departe stăpânirea lumii“.

Și vui muntele încet și își clătină brazii:

„Vei fi puternic precum zici și precum se cade să fie un împărat al șorecimii. Cât pentru mine nu e așa cum zici! Știi bine că șoarecii, supușii Mustăcioșiei tale, îmi găuresc coastele de atâta vreme, fără ca eu să le pot face ceva“.

„Cine e dar mai puternic pe lume, eu ori ei?“

Un chițcuit de bucurie ieși atunci din pieptul Marelui Gheran. Și picioarele nu-l ajutau să meargă așa de iute, precum îl îndemnă inima. Fii zarvă mare între șorecime, când se auzi că le sosise împăratul și că nimeni, pe lume, nu eră mai puternic decât neamul șorecesc. Și iarăș steteră cei mai bătrâni și mai învățați dintre chițorani, înaintea împăratului lor:

„Dobitociile voastre! Și soarele și norii și vânturile și munții s'au plecat înaintea puterii noastre. Stăpânim dar în pace lumea și socotim, întru a noastră înțelepciune, că starea împărăției noastre va fi din cele mai înflori-toare. Și fiindcă neamul nostru e neam de stăpâni, soția mea și doamna dobitociilor voastre, se cade să fie din șorecime“.

— Trăiască cel mai înțelept și mai viteaz împărat! Voia lui e voia noastră, prea supuse și prea plecate slugi! La nunta Marelui Gheran cu o șorecioaică se învăteau horele și răsunau cântecile:

Chiți, chiți, chiți, zân, zân, zân,
Și-a găsit lumea stăpân:
Pe puternicul Gheran,
Împăratul șobolan.

Și pe când petreceau toți împărații și mărimile dobitocești, veni vestea că a sosit un motan. Împăratul șoarecilor se ascunse în palate, iar supușii lui porniră în toate părțile. Și de-atunci s'au fost stricat rosturile împărăției șorecești. Poate că și azi, Marele Gheran stă în palatele lui, împăcat cu gândul că nu e nimeni pe lume mai mare ca el. Și își va mai strânge împărăția odată, când vom arăta noi cine suntem“.

— Ba dacă strângeți mișini cu nuci, să mă chemi și pe mine, fârtate guzgane.

— Te chem, cumătră veveriță.

D. N. Ciotori.

Muzeul A. Simu.

În inima capitalei României s'a zidit din partea unui iubitor de artă și a unui om de bine, d-l A. Simu, cel dintâiu muzeu, un adevărat templu al artei, pentru deschideă porțile largi mulțimii spre a gustă frumosul. În veacul nostru al democrației, e cel dintâiu lucru care trebuie dat poporului. Faptul, că nu oficialitatea statului, ci un particular, d-l Anastase Simu, a contemplat și a reușit să edifice acest muzeu, e un gest marinos; iar însuflețirea cu care a fost salutat din toate părțile ne dovedește că acest muzeu a îndeplinit o lacună în educația noastră artistică.

Muzeul se află pe bulevardul Colțea, în răscruce cu strada Mercur și are o înfățișare clasică. E zidit după modelul celui mai falnic monument al Greciei antice, după edificiul Erechtheon de pe Acropolis din Atena cu unele elemente din faimosul templu dela Nîmes: la Maison Carrée. Este cel mai potrivit lăcaș al muzelor. Liniile liniștite, drepte, frontoanele celor două intrări, — intrarea principală e prin strada Mercur, — coloanele ionice fin cizelate fac impresia unui edificiu masiv, dar ușor și plin de vrajă.

Înlăuntrul lui în cinci odăi, de o proporționalitate minunată (edificiul are circa 12 metri lățime și 37 metri lungime), se desfășură înaintea ochilor noștri tot ce un iubitor și un mare cunoscător de artă a adunat, bucată de bucată, până s'a completat ansamblul care însuflețește azi interiorurile muzeului. Salele, amăsurat colecțiunilor de artă ce cuprind, sunt și ele ornamentate fiecare aparte: întâia în stil roman; a doua în stil românesc; a treia în stilul renașterii; a patra în stilul bizantin; a cincia în stil grecesc.

Sala întâiu construită în forma unei duble bazilice romane este închinată întreagă antichității. Cuprinde busturi, statui, basoreliefuri în bronz, gips, teracotă și majolică, reproduceri după capod'operele civilizațiunilor trecute: egipteană, caldeică, asyriană, greacă, romană (din antichitate), italiană, franceză și germană (din 'evul mediu și renașterea). Sunt reprezentate aici arta lui Phidias, aspirațiunile realiste ale lui Praxiteles, și arta de un naturalism vioiu alui Lysippos. *Renașterea* este reprezentată prin cei mai iluștri sculptori: Donatello, Verrochio, Ghiberti, della Robbia, strălucirea artei lui Michel Angelo în chipul lui Hristos din „Pietă“, Benevenuto Cellini cu opera „Perseu“; dela francezi sculptorii Colombe, Chelbes, Jean Goujon, Houdon, Rude etc., dela Germani Peter Vischer, Veit Stoss și Riemenschneider: opere de cea mai înaltă valoare, a căror contemplare îți trăește în suflet frumusețile la cari a ajuns sculptura.

Sala a doua e de o bogăție surprinzătoare. Aflăm aici, grație iubirei d-lui A. Simu, reprezentați pictorii, sculptorii și gravorii români dela Lecca până în zilele noastre. Amintim pe N. Grigorescu, Th. Aman, C. Lecca, C. Stăncescu, Andreescu, Tătărescu, Szathmary, Hentia, Voinescu, Alpar, Baltazar — dintre cei morți, iar dintre artiștii în viață: Const. Artachino, Nic. Grant, Kim.

Loghi, St. Luchian, G. D. Mirea, St. Popescu, Ip. Strâmbulescu, Nic. Vermont și A. Verona etc. Dintre sculptori pe I. Georgescu, C. Brâncuși, D. D. Mirea, Paciurea, Oscar Spaethe și Fritz Storck.

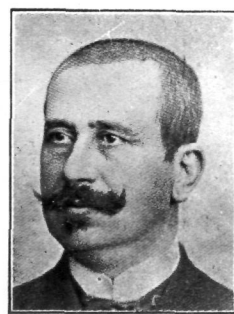
Dacă privim operele acestor pictori Români ne putem da seama cât de puternic e răsuful artei românești.

Marile revoluțiuni în artă își au reprezentanți demni, aici în colțisorul acesta de artă românească.

Sala a treia, o sală mare și foarte pompos decorată, oglinda veacului al XIX, veac bogat în frământări artistice în care trei revoluțiuni s'au produs în domeniul artei: romantismul, realismul și impresionismul.

D-na Simu.

D-l A. Simu.

Arta premergătoare acestor revoluțiuni o aflăm reprezentată în clasicismul rigid, tradițional a lui David, Jean Paul Laurens, W. Bouguerau, H. Lévy, Courtois la francezi Gebhardt și mai puțin, Defregger, Papperitz la germani.

Romantismul cu independența în compoziție și imaginația aprinsă se introduce prin marele maestru Eugen Delacroix, urmează apoi Decamps, R. Fleury, Monticelli. Romantismul, care a dăinuit cam până pe la 1870, a dat naștere unei apropieri de natură, mai ales în peisagiu, cunoscută sub numele de naturalism, și ilustrată prin șefii ei iluștri Corot și Th. Rousseau. Aceștia stau alături de protagoniștii lor în pictură Ch. Jaques, Guillon și Guilletet cu vestitele sale spectacole „orientaliste“.

Naturalismul a avut ca urmare neînlăturabilă realismul, care iarăși a adus un element nou impresionismul și plein-airismul atât de admirat în zilele noastre.

Artiștii geniali ai acestor nouă îndrumări sunt I. F. Millet, Gustav Courbet, Daumier, cel mai mare caricaturist francez, Ribot, Bail. În Germania Menzel, în Italia Domenico Morelli, în Spania Fortuny. Amintim în Belgia pe Corneille van Leemputen, în Olanda pe Bastert, în Elveția pe Calame, Massot, în Rusia pe Vereschagin, în Austria pe Makart, pe Angeli.

Admirăm ceata impresionistilor moderni a plein-airiștilor cari sunt reprezentanți rând pe rând în muzeu și ne dăm seama de culmile la cari a ajuns arta.

Sala greacă, a cincia, este rezervată artelor grafice și aquarelelor. Desenul gravura pe lemn, cincografia, calcografia și litografia sunt foarte bine reprezentate prin: I. Callot, A. Lepère, Nandin, Ch. Jacque, P. E. Viber etc.

După ce ai străbătut toate cinci sălile muzeului, urmărind atâtea nume cunoscute sau mai puțin cunoscute de artiști străini și Români, autori vechi și autori încă în viață; cu sufletul încărcat, abia stă-

pânindu-ți emoțiunea, după atâta vibrație intensă sufletească, un cuvânt vine să-ți ușureze sufletul. E cuvântul recunoștinții pentru d-l și d-na A. Simu a căror faptă va rămâne pentru totdeauna ca un semn al celui mai puternic devotament pentru a-și servi națiunea, pentru a-i deschide privirii sale noi orizonturi. În credința că am înregistrat una dintre cele mai frumoase fapte naționale, dăm și noi câteva reproduceri din acest muzeu.

* * *

Note de drum.

Ladă veche nu ne-a fost
Calea spre lumină,
C'am rămas fără de rost
Și-am rămas de vină.

Alții fac de capul lor,
Nime nu-i întreabă
Și ca paserile 'n sbor
Umblă lumea 'ntreagă.

Soarte cum de nu mi-ai dat
Pân-a nu mă bate,
Lângă darul de cântat
Aripi fermecate.

Ca să dau cu ele 'n geam
Unde mi-ar fi locul,
Tot amarul să-l destram
Și să-mi țin norocul.

Căci norocul e argat
Rob la bogăție,
De l-aș prinde ca să-l bat
Să-mi slujească mie.

Să-mi redea pentru un an
Vraja tineretii,
Să m'apropiu de liman
Prin isbânda vieții.

Ar urzii în jurul meu
Lanțuri primăvara,
M'aș ruga lui Dumnezeu
Lângă leagăn seara.

Copilașul meu ar fi
Ca născut din soare:
O minune 'ntre copii
Între flori o floare.

Ar avea în ochi luciri
Din lumina lunii,
Și pe față trandafiri
Cum aveau străbunii.

Mi l-aș legăna cântând
Sub umbrar de viță,
M'aș uita din când în când
Jos cătră porțiță.

M'aș uita și cătră sat,
Ca să-l văd de vine
Dragul care mi te-a dat
Puișor pe tine!

M'aș uita și când ar fi
Unde-i fântânița,
Dela leagăn aș fugi
Să-i deschid porțița.

Maria Cunțan.

Cronică teatrală.

București, 10 Noemvrie 1910.

I s'a făcut reclamă și lui Shakespeare, printr'o notă identică în toate gazetele:

„Marți se reprezintă pe scena Teatrului Național pentru prima oară 'Regele Lear', tragedie în cinci acte și 25 de tablouri de W. Shakespeare.

Atât prin modul cu totul ales cum d-na Miller-Verghy a tradus acest capo-d'operă a lui Shakespeare, cât și prin interpretarea artiștilor și punerea în scenă de-o rară bogăție, Regele Lear va fi una din cele mai strălucite reprezentații din actuala stagiune.

Pentru 'Regele Lear' s'au comandat costume și decoruri noi, cari au sosit zilele acestea din străinătate.

Totuș sala avea aspectul unui public inteligent, care venise, — se vedeă, — pentru Shakespeare, nu pentru costume și decor. Reclama asta este curioasă; dar tendința de-a înscenă demn este salutară: Regii sunt cum se cade regi, prințesele sunt bogate, ostașii

au aceleaș fel de haine, etc. Timpurile vechi învie și cu această parte de cultură a lor. Ce a făcut în Germania, cu atâta succes ducele de Meiningen putem încerca și noi; coloarea vremurilor ne place și nouă.

Nu întrebați însă când anume a domnit regele Lear, deoarece el nu a trăit niciodată și nu a purtat costumul nici unui timp. Lear este un mit despre care se credeă că-i istorie curată și pe care poetul l-a găsit într'o cronică veche.

Plecând spre casă mă gândeam la felul cum se grupează persoanele tragediei și printr'o sălătoare asociație de idei mi-adusei aminte tocmai de-o vorbă a apostolului Luca: „Omul cel bun din vistieria cea bună a inimei sale scoate cele bune; și omul cel rău din vistieria cea rea a inimei sale scoate cele rele; că din prisosința inimei grăește gura lui.” Cei răi și cei buni se luptă și în „Lear”; iar prisosința inimei lor o sporește enorm prisosința de fantazie a lui Shakespeare. Aci nimeni nu-i jumătate-om, toți sunt

întregi, toți puteri mari. Deaceea, când ei se mișcă, lumea se clatină parcă din toate țătânile ei și nenorocirea întunecă privirile și trăsnește viețile.

„Lear“ are o parte pe care costumele, decorul și jocul teatral al actorilor nu ar trebui s'o acopere cum au cam acoperit-o de astădată.

Să interpretăm.¹⁾

Shakespeare crease pe Hamlet, în care pesimismul poetului descrisese corupția dela curte; fondul corupției din „Lear“ este mai adânc, mai lătit; în „Lear“ tot poporul este în cădere.

„Explice știința întunecimile de soare și lună într'un fel sau într'altul, — zice bătrânul Gloster, — natura simte biciul lor în efectele ce le urmează: iubirea se răcește, amicii se învrăjbesc, frații se ceartă; în orașe răscoale, în sate vrajbă, în palate trădări; legăturile dintre tată și fii se rup... Ce-a fost mai bun în timpul nostru, am văzut acum: intrigile, cruzimea, trădarea și toate răsturnările prăpăditoare ne urmează neîncetat până la mormânt.“ Cei buni rătăcesc fără adăpost, orbiți, inebuniți, despoiați ca cerșitorii, sau în exil, la casa nobilului rege francez și departe de patria nenorocită; cei devotați fug, se ascund și numai travestiți mai îndrăznesc să slujească credincioși pe regele lor gonit dela casele fiicelor. Așa e lumea din „Lear“.

Poetul filozofează în persoanele lui. El caută și cauzele, le urmărește până în sânul naturii, unde nu le vede, dar le bănuiește: „Acum pot diseca pe Regan“, zise Lear despre fata sa, „și pot vedea ce clocește în inima ei. Este vreo cauză în natură, care produce inimile acestea crude?“ Dacă nu-i natura, rămân zeii de pricină: „Ce sunt pentru copiii sburdalnici muștele, suntem noi pentru zei; ei ne omoară în glumă“, spune aiurea Gloster. Scăparea ar putea să vie numai dela cer, căci, — adaoge Albany, — dacă el „nu-și va trimite duhurile sale ca să înfrăneze grozăviile, omenimea se va sfâșia ca monștri mării“. Abia către sfârșit se aude o încercare de echilibru; ea este rostită de celce va împlini răzbunarea relilor, de sufletul curat al lui Edgar: „Să suferă omul și plecarea-i din lume, ca și sosirea în ea: Fii matur, aceasta-i totul“. Fii matur pe această scenă mare a nebuniilor, căci „zeii sunt drepti“, crede Edgar, ei sunt drepti și când din păcatele noastre pregătesc mijloacele pedepsirii noastre.

Acest fel de cuvinte descoper concepția filozofică, morală din „Lear“; fără ele „Lear“ nu-i întreg; fără sublinierea lor pe scenă, în clipite de repaos gânditor, scurt, dar de repaos în învălmășagul întâmplărilor prăvălite, interpretarea actorilor pierde ceva: pierde chitul pus de poet, ca să lege și cu gândirea faptele sorții. „Lear“ este atât de plin de fapte groaznice sau pline de putere, încât aceste momente de reflexiune sunt picături de binefacere pentru ascultător. Dați-ni-le deci cât mai limpezi, dați-le importanța ce-o au.

¹⁾ Vezi pe larg monografia clasică a lui Max I. Wolff, Shakespeare, 1908, volumul 2, p. 187—215.

Astfel, suntem expuși să nu înțelegem tot ce poetul dă și să credem de el, — și cum am cetit la gazete, — că în „Leare“ Shakespeare n'a voit să arate decât efectele, — nerecunoștinței! Desigur, nerecunoștința are o parte mare în tragedie, dar ea este numai o parte.

În privința aceasta a întregului Max Wolff, eminentul interpret al lui Shakespeare, zice, după ce deosebește grupele cele mari de răi și buni: „Între amândouă se mișcă bătrânul rege și Gloster, cari se înalță încet, prin înțelegere, spre curățenie... Chiar gruparea aceasta simplă ne îndeamnă să ne gândim la o tălmăcire simbolică a dramei, la o tragedie a omenimii în felul lui „Faust“ sau al călătoriei lui Dante dela grozăviile iadului spre claritatea raiului ceresc... În tot cazul persoanele din „Lear“ au mai multă însemnătate tipică și caractere particulare mai puțin evidente decât se observă dealtfel în arta individualizatoare a lui Shakespeare. Această simplitate de motive a mai fost condiționată și de marele număr de friguri ce se perândă în dramă. În „Macbeth“ și „Othello“ sunt trei persoane principale, în „Lear“ sunt cel puțin șase, care ne interesează înșile, direct, nu de hatărul eroului. Ele trebuiau strânse la un loc și potrivite pe un acord fundamental comun. Un sentiment unitar mișcă felurile grupe; el se înalță astfel până la semnificația tipică și se exprimă cu o putere colosală. Aici iubire, colo ură! Toate sentimentele secundare se retrag lăsând celor fundamentale locul. A fost nevoie de toată arta lui Shakespeare, ca în astfel de împrejurări individul să nu se piarză în tip și ca, totuș, oamenii să rămână oameni. Dacă s'a realizat undeva în drama modernă acele masce ideale, pe care Schiller le laudă în drama antică, ele s'au realizat în reprezentanții tipici ai dreptului și nedreptății, ai adevărului și minciunei din „Regele Lear“.

Cu alte vorbe: Individualități ce se scufundă într'un fond comun, într'un ton comun, a cărui evidențiere pe scenă pretinde, — direcției un ochiu ager văzând și impunând și comunul și nuanța. —

Ce grea este încercarea de-a reprezenta o astfel de dramă, care nu poate să fie numai teatru, ci trebuie să fie și literatură, și filozofie așa cum poetul a voit-o, — se poate simți din ce s'a spus mai sus.

Încercarea s'a făcut și dacă ar fi să credem pe raportorii gazetelor, — încercarea n'a reușit. Dar nu trebuie să-i credem, deoarece aproape tot ce s'a scris despre „Lear“ s'a scris repede, pe temeiul unor impresii aruncate pe hârtie fugitiv, fără multă cercetare.

Înainte de a-mi spune și părerea mea să vă citez câteva probe din gazete. Sunt instructive.

Una zice: „S'a făcut a doua experiență de „clasic“, în stagiunea aceasta, la Teatrul Național. După „Judecătorul din Zalamea“ al lui Calderon de la Barca, formidabilul „Rege Lear“ al celui mai mare dramaturg. O a treia încercare în acelaș gen ar fi mai mult de prisos, afară numai dacă nu va fi să ni se arate încă odată, ceea ce știm cu prisosință, că prima noastră scenă posedă pentru un asemenea teatru, — un artist excelent, și unul singur. D. Nottara a făcut

în „Regele Lear” una din creațiunile sale mari și care cel puțin egalează cu cele mai frumoase victorii din cariera sa artistică.”

Alta îl dă gata și pe Shakespeare și pe Nottara, căruia-i contestă tocmai ce nu se putea să nu aibă, ce-a avut, gingășia părintească, deși altfel gazeta îl laudă:

„D. Nottara merită toate laudele pentru munca depusă. Regele Lear este unul dintre cele mai dificile și mai ingrate roluri de tragedie.

El duce în spinare o piesă complicată cu o țesătură dramatică, câteodată copilăroasă, câteodată oribilă, mai totdeauna resimțindu-se de lipsa de interes a acțiunii.

Apoi el însuși, Lear, suferă din cauza repetatelor scene de nebunie. Actorul trebuie să facă un adevărat „tour-de-forță” pentru a să stabilească gradăție și varietate în interpretarea lor.

Lăsând la o parte unele exagerări și trecând peste defectul că nu a accentuat mai mult bunătatea părintească a lui Lear, — bunătate ce singură poate pune în evidență conflictul dramatic, — trebuie să recunoaștem d-lui Nottara și în interpretarea acestui extraordinar de dificil rol, calități de artist superior.”

A treia este de părere că d-ra Tina Barbu (Regan) a fost „insuficientă și ridiculă” și dă despre cuprinsul „Regelui Lear” o povestire care nu-i exactă:

„Lear, ca și Gloster, credinciosul său supus și prieten după-și împarte regatul, averea fetelor sale, Regan și Goneril e respins pe rând de amândouă, rătăcește cu bufonul lui sub cerul adesea nemilos, până-ce, tocmai fiica desmoștenită, Cordelia, îl ia sub îngrijirea ei. Aceasta însă infurie pe Regan, sora ei, care pune un ucigaș s-o strângă de gât și Lear moare cu cadavrul Cordeliei în brațe. Cât despre fidelul său Gloster, Goneril a pus să i se scoată ochii pe urma intrigilor fiului lui bastard Edmond, care moare ucis de fratele său Edgar.”

Firește, dacă bunăvoința de-a populariza pe Shakespeare nu s'ar ridică în majoritatea scriitorilor mai sus decât o arată cele trei păreri citate și dacă interpretarea lui nu va găsi pene mult mai devotate și decât cele ce au vorbit bine, — dar nu chiar cu zelul ce-l merită poetul, — firește, atunci încercările „clasice” se vor îngreuiă. —

Cum a fost deci?

Lear este un bătrân rege din a cărui ființă cei optzeci de ani ce-i are nu au stâns toată maiestatea ce-o avea; dar pripit a fost el și când eră tânăr, pripit e și acum, și mai mult. Dar vinovat, vinovat în sensul teoriei tragice a vinei și pedepsei, nu este. Încrederea ușurată în vorbele fetelor sale nu-i o vină; un tată poate crede astfel. El nu cunoaște lumea, dar lumea ce n-o cunoaște sunt fiicele sale: ce ușor este a nu cunoaște. Alăturea de această necunoștință Lear are însă puterea sa, puterea deprinsă a nu suferi împotrivire, a primi totdeauna răspunsul așteptat. Surprins, mâniat că fata cea mai mică, Cordelia, nu-i mărturisește iubirea ce-o crede el, o desmoștenește și împarte Gonerilei și Reganei țara. Din tot ce Lear este

până aici nu i-a lipsit lui Nottara — nimic; scena întâiu a dat imediat convingerea că rolul este văzut în sensul poetului, că interpretarea scenică se subordonează lui. Atâta minte este tocmai câtă trebuie ca să fii și respectuos către Shakespeare, — și ascultându-l, — mare în arta ta. Iar de-aici încolo Nottara a mers pe acelaș drum. Dela un timp mila, îndurarea devine puterea ce mișcă tragedia: Dacă Nottara a găcit și această intenție a poetului și a realizat-o, ce-i mai putem cere? O singură dată, un moment scurt, mijloacele care storc milă mi-a părut mai multe decât mi-erău de nevoie...

Paralel cu soarta lui Lear curge soarta lui Gloster. Pe Gloster îl nenorocște fiul bastard Edmund și-l orbesc și isgonesc fetele lui Lear. Lear și Gloster în scena a șasea a actului al patrulea, nebun dar încă simțitor acela, orb acesta, aducându-și aminte de ce-au fost și în fund marea și malurile ei goale de vieață: ce scenă grandioasă, ce ultimă nenorocire și durere fără sfârșit! Aici d-l P. Sturza, care începuse, — în prima scenă în care apare, — fără să promită mult și care trecuse bine scena orbirii sale, fu mai sus ca oriunde. Și totuș ceva par'că tot mai lipsește din Glosterul ce-l visam eu cetind și recitind pe Shakespeare.

Edmund bastardul, care va conduce armatele engleze în contra Cordeliei, care vine din nobila Franță, ca dreptate să facă cu sabia soțului ei, Edmund, care visează și caută un regat, — al lui Lear, — a început desăvârșit, a fost bine în continuare, dar sfârșitul, în care soarta-i se clatină, în care nervul vieții sale ar trebui să svâcnească mai îngrijit, a fost convențional și muria convențional, — teatral de tot. Semn, că studiul rolului n'a fost egal, ci descendent.

Dintre fiicele lui Lear, Regan, — d-ra Tina Barbu a fost gândită unitar: Rece, punând o față de răceală chiar și pe pedeapsa iubirei pentru Edmund, izbucnind în mâini scurte și hotărâte, mândră, urând lămurit și știind să lucreze la timp. Așa te poți prepara bine pentru scena ei cea mai nesimpatcă, care a părut totuș, prea firească. Se știe, că naturalismul orbirei lui Gloster este o greutate scenică: Tina Barbu a fost la înălțimea scenei. Simpatcă a fost Cordelia, îngerul piesei; fără personalitate suficientă Goneril.

Cuvinte de recunoștință merită d-l Demetriad (Edgar) și Petrescu (Kent). —

Observ un cusur al înscenării cătră sfârșitul tragediei: Armatele sunt la Dover; sunt tabere aici, sunt mișcări largi. Dar scena se îngustează prea mult și perspectivele dispar. Duelul între Edmund descoperit ca trădător și Edgar care l-a descoperit și-l va învinge se dă par'că într'o odaie, nu sub cerul larg; reginele, surori, acum îndușmănite fiindcă iubesc pe-acelaș bărbat, pe Edmund, ies furioase și vor muri, dar, — din cauza locului îngust, — ies alături, ca o pereche ce n'ar avea nici un motiv să se ferească, să se depărteze una de alta, să-și arunce mai de colo privirile de ură nimicitoare... Și încotro poate arată gestul lui Albany când predă lui Edgar și lui Kent țara, ca să o vindec de toala-i grea? Mai mult orizont ar fi fost aici de folos. —

Ce-i bun rămâne bun și dacă vom zice că nu este. Înfățișarea lui „Lear“ a fost o faptă bună, care, — sperăm, — se va repeți, pentrucă, — așa se pare, — este și un public sătul de amorurile și feminismul lui Bataille, de pildă, și doritor a se vedeă față în față cu geniile mari și atât de puține încă ale lumii. Aci a fost avânt...

Shakespeare nu-i numai un poet, el este un om. „Ei nu se pot despărți: cum este unul, unic în felul

său, așa trebuie să fi fost și celălalt“. Oamenii se adună însă pe lângă oameni, se adună pe lângă cei cu care... seamănă. Nu cerem ipocrizie, ne este scârbă de ea; nu îndemnăm a simulă shakespeareism, nu meargă la teatru cine nu poate gustă germanismul grandios al artei acestui poet. Dar a-i spune lumii, că omul acesta merită adorarea ei și ca om, nu-i inutil. Cu Shakespeare crește orice suflet, care s'a lăsat ascultător în preajma lui.

G. Bogdan-Duică.

Dări de seamă.

Corneliu Moldovanu, *Cetatea soarelui*. Editura Soccec. București, 1910, p. 121. Prețul: 2 Lei.

Al doilea volum de versuri! Și lumea tot nu-l cunoaște pe d-l Moldovanu! Poeziile d-sale n'au pătruns mai departe de cercul în care trăește și n'au putut să se reverse peste masele cetitoare. Societa'ea cea largă tot nu vrea să-l ceară, să-l guste, să-l pătrundă și să-l adore, purtându-i cântul dintr'un colț al lumii românești într'altul și însuflețindu-se de vraja lui cuceritoare. Revistele vor înregistra și acest volum; Mihalache îl va preamări cu paternitate; Ibrăileanu îl va nesocoti cu vitregitate și pe urmă va dispărea în neant (volumul, nu Ibrăileanu) și se va pierde pentru totdeauna, așa de ușor, de elegant și de glacial, cum îi sunt paginile.

N'aș voi să fac ironie, căci autorul e foarte simpat. Dar totuș, văzând trista soartă ce o au astăzi aproape toate volumele de versuri ale plăpânzilor noștri contemporani, nu ne putem suprima întrebarea atât de firească: ce se face, mă rog, cu atâta poezie, câtă se tipărește, dacă ea nu intră de loc în vasta noastră țesătură socială și nu-i servește la nimic?

Iată clasicii noștri; ei erau așa de populari, ca manuscris inedit; versurile lor circulau, transcrise, din mână în mână, fără să aibă nevoie de editori și de opere complete. Iată Bolintineanu, cel cu o formă atât de greoaie, încât l-ar întrece astăzi, sub raportul limbei, cel mai nevoiaș famen decadent, cum umplea el, decenii de-arândul, văile românești de pretutindeni cu baladele sale! Aceia aveau un rost pozitiv pe pământ și aveau energie inerentă în scrisul lor, sevă roditoare de idei și simțăminte, cu toată primitivitatea lor de formă. Astăzi însă, când mijloacele de versificare sunt mult mai rafinate, poezii atârnă în văzduh, sunt fluturi din zare și vibrații fără urme și fără rădăcini mai trainice în sufletul mulțimei. Căutăm zădarnic împrejur, în orice grupare și la orice revistă, căci nu găsim decât cazuri de tot izolate, ca versurile să aibă răsunset pătrunzător, să deștepte îndemnuri puternice și să taie drumuri în viața noastră publică. Mulțimea nu-i primește pe poeți!

Volumul mai proaspăt al d-lui Moldovanu vine să confirme afirmația noastră. El face parte din seria

lungă de colecțiuni de versuri, cari, lipsite fiind cu totul de substanțialitate, nu sunt menite să dăinuiească și să se încetățenească. Le lipsește înainte de toate corpul însuș, sau subiectul vizibil și totul este mai mult o destrămare de senzațiuni vagi dintr'o lume anemică, un joc de pulbere și lumini, proiectat pe un fond așa de incert, ca la toți scriitorii, cari nu prea au ce spune. Imperiul d-lui Moldovanu e visul, — căci nu este aproape poezie, în care imaginea visului să nu-l urmărească, — și este atmosfera de ceață și de lipsă de voință. Iar fără substanță, care alcătuiește materia primă în orice operă poetică; fără o limpezime, care-ți face posibilă sistematizarea și închegarea gândurilor; fără o voință, pentru a imprima, poeziei mai multă putere emoțională, — cum o să poți să-l treci printre poeții cu rol mai pronunțat?

Nu, dl Moldovanu nu este un poet al mulțimei, cu toată predilecția d-sale pentru pagini istorice. Măruntele d-sale motive, cu paloarea și timiditatea lor, sunt indicate mai mult pentru o atmosferă intelectuală. Versurile d-sale au aerul, că cer să fie cetite mai mult pe șoptite, din buze și prelung, cu o ușoară târăgănare, ca în vis și însoțite de un gest declamatoric cu mâna, în semn de subliniere a înțelesului. Ele par a fi scrise mai mult pentru o satisfacție proprie și de dragul unei îndeletniciri intime, — identică cu plăcerea orientalului, care își înșiră el singur mătăniile, — decât pentru a ne arăta legătura sa cu viața de patimi și de frământări. Spre deosebire de flacărele rătăcitoare și de răzbubuirile de tunuri din întâiul volum, colecția aceasta este mai mult o dantelare lirică, o lucrare de sensibilizări și de autoanalize, înfășurate în misterul amurgului (autorul scrie murgului). Volumul întreg prezintă ceva din zarea clar-obscură a apusului de zi, când privescile de obicei se descontează și când lumea din afară ajunge mai puțin concretă pentru poet.

Dintr'un început ne simțim cum plutim la suprafață. În invocarea cătră iubita „Din umbră“ nu ne întâmpină decât parfum, umbră, vis, lumină, tăcere și liniște divină, — o ușoară muzicalitate pe „aripi de armonie“. Iar „Privind fericirea“, poetul ne transpune din nou în regiunea, unde nu este decât „tăcere de visuri

și visuri de stele“ și de-acolo într'un alt loc de natură moartă, în care „Zarea ascultă cum crește tăcerea din șoapta miresmelor“... și unde „tăcerea se 'mbracă în cuvinte și cântă sărutul pe buze“...

Frumoase cuvinte și sună în gol, așa de minunat! Frumoase imagini, dar vai, nimic nu poți prinde din ele, nimic ca să simți și să pipăi. Cetim și ne căznim zadarnic să înțelegem „Lumini fără umbre în suflete rodesc“... „Sămânța minunii îmbrățișă gândul cu nimb diafan“... „Neroditori durerii, din care v'ați născut“... „Pe unda privirii zefirii vor cântă“... Iar „un cântec, pe lume, înseamnă o floare“... În lumea poetului, poate; dar în lumea noastră cântecul e tot cântec și floarea tot floare și, cu preciziunea noastră de a înțelege noțiunile, nici nu am voi să le confundăm.

Privitor la lipsa asta de conținut a cuvintelor, așa de alese și de poetice, am mai spune ceva. Le-am admiră bucuros, ca iubitori de forme ce suntem, dar mai e ceva în ele, ce ne jignește. Poetul are o prea vădită predilecție pentru unele cuvinte, unele fraze întregi și comparații pe cari le repetă într'un mod chinuitor pentru noi. D-sa a iubit „visul, nu pe visătoare“. Pentru d-sa „vieța-i vis și visul sărbătoare“. Iubita d-sale e „albă ca visul“ și are în suflet „aromă de vis“... Într'alte părți poetul nostru „rodește“ mereu cu graiul și ne spune că „amurgul toarce al rodului vis“, că iubita sa are un „surâs rodnic și că d-sa se întoarce „nerodnic“ la cămin, sau câte odată „rodind numai plângeri“... Tot așa de banală ajunge comparația cu „diamantele pe iarbă“ și cealaltă cu „fruntea încununată cu lumină“ sau cu „albă floare“. A se repetă așa de des, nu înseamnă că dispui de un belșug prea mare de cuvinte și imagini fericite, ci că îți făurești câteva formule stereotipe, de cari abuzezi.

În asemenea cadre pale și cu asemenea culori poeziile lirice ale autorului, neapărat nu puteau fi decât pătrunse de o senină resemnare. În iubire d-sa nu cere „nici sărutări, nici cântece, nici flori“, căci se mulțumește cu partea de vis și de ușoară melancolie a sentimentului acestuia și cu „șoapta miresmelor“. Caracteristică în această privință rămâne poezia d-sale despre un păsărar, care pornind la vânătoare de paseri, își risipește săgețile în vânt și se întoarce fără „rod“ acasă, mulțumindu-se cu partea platonice și cu poezia exterioară a acestei indeletniciri. Cu concepțiuni de aceste nu ne mai miră tonul d-sale de elegie dulce și oarecum prețioasă din plângerile lui Hamlet și din versurile, scrise în albumul unei fete. Sunt însă puține acele poezii lirice ale d-lui Moldovanu, cari se încheagă complet ca ideie și lasă o impresie unitară și dintre acele reușite reținem această „Cantilenă“:

Iubirea noastră ca un salt
De pasăre rănită,
Cu cât s'avântă mai înalt
Cu atât mai istovită.

Iubirea noastră ca un val,
Ce 'n larguri se încinge,
Cu cât s'apropie de mal
Cu-atât mai mult se stinge.

Când d-l Moldovanu iese însă din lumea acestor abstracțiuni, în cari, evident, se incurcă de-abinele și nu adâncește nimic în mod deosebit, începe să fie cu mult mai atrăgător. Când are ceva concret de spus, știe ce să facă. Probă ne oferă mai întâiu prin cele câteva texte prelucrate după legende străine, pe cum și prin traduceri ca drăgălașul „Cântec breton“, adaptat după Richopin. În orice caz însă valoarea talentului autorul ș'o rezervă pentru două bucăți dela sfârșitul volumului, prin cari ne lasă impresia, că totuș partea epică, cu feluritele ei genuri, convine considerabil mai mult dispozițiilor d-sale poetice. Când e vorba de mișcare, de descrieri, de exteriorizare de impresii vizuale, d-l Moldovanu are mai mult succes.

În „Cetatea Soarelui“ d-sa ne redă toată icoana tristă și disperată a unei secete, în care așează epizoduri de o vie mișcare, cum este procesiunea credincioșilor, cari invocă mila cerească:

Alaiul pornește bogat, număros:
Icoane, odoare și cărți de prisos,
Și prapuri și facle cu stropi de văpăi,
Cădelniți ce-și clinchenă-a lor zurgălăi,
Odăjdii în fir și mătase țesute,
Feloane brodate cu flori de iacint,
Și cărje plimbate de mâni pricepute
Și moaște închise în racle de-argint:
O gârlă de aur ce curge solemn
Doară singură crucea rămas'a de lemn.

Bucata are părți sugestive în descrierea naturii vestejite și-a celor două convoaie diferite de pelerini, dar ce păcat, că, voind să facă apologia credinței atât biruitoare, autorul se pierde în reflexiuni mistice asupra puterii de-a crede și tulbură astfel luminoasele icoane ce-a creat.

Nouă ni se pare însă că nu „Cetatea Soarelui“, ci „Spre culme“ este reala poezie de rezistență a d-lui Moldovanu. Ce e drept, acest subiect cu povestea lui Icar, care a voit să se înalțe mai pe sus de forța sa, e cunoscut. Ibsen, în „Ziua Învierii“ a eternizat și el această voință nestăvilită a artistului, de-a se ridica mai pe sus de muritori, mai spre culme, spre lumină, pentru a vedea mai pe urmă zădărnica încercării. Dar dacă d-l Moldovanu n'a creat însuș ideia fundamentală a acestui poem, el a brodat totuș o variantă reușită, în care lupta și efortarea pentru atingerea idealului este așa de bine prinsă:

„Eu singur, cu veșnică sete de soare
Urcam fără preget pe strâmta cărare
Ce tot mai îngustă cotește mereu
De 'ncape doar umbra și sufletul meu...
Zădarnic în funduri genuni prind să geamă
Și glasuri de peșteri în clocot mă chiamă,
Zădarnic prăpastii în drum se deschid
Și 'n față-mi stă crâncen al stâncilor zid,
M'agăț cu putere de ierburi, m'avânt,
Sub mine gem goluri în șuer de vânt,
Îngrop sub picioare zăpezi fără urmă
Un mal în adâncuri cu urlăt se curmă, —

Eu urc cu 'ndârjire și pieptu-mi tresaltă:
 Un pas!... și-mi iau sborul pe culmea 'naltă
 Dar iată amurgul pe munți și pe dealuri
 Învinge lumina, iar sângele valuri
 Înundă imperiul solarelor căi
 Și 'n haos scufundă ocean de văpăi...
 Și vai! iată noaptea se 'naltă din zare...
 „Noaptea se așterne pe munți și pe mare“!

Greutatea de-a străbate la culme, mai ales când
 mijloacele sunt așa de reduse, e foarte nimerit do-

vedită de d-l Moldovanu. Numai că la d-sa însuș nu
 trebuie să căutăm această pildă, căci nu se potrivește
 tocmai. D-sa mai are să parcurgă o mare distanță
 până a se apropia de această culme amețitoare de
 soare și lumină. Va trebui mai întâiu să învețe a se
 împacă cu acest pământ, să lupte cu patimi reale și
 omenești și nu cu suflet de vizionar, să dea frazei
 înțeles și pornirilor o limpezime și o cărmă sigură.

II. Chendi.

Cronică.

† Tolstoi. Tolstoi a fost cea mai strălucită perso-
 nalitate a Rusiei și una dintre cele mai mari înălțimi
 intelectuale ale omenirii. Lumina sufletului său a în-
 călzit toată lumea civilizată. Moartea lui, deși era
 așteptată, a trezit sentimente de jale în lumea întreagă.
 În Rusia, dela moșicul orbit de puterea întunecului
 până la țarul ferecat în autocrația nedreptății, toți au
 simțit că în Tolstoi s'a stins cel mai mare om pe
 care l-a dat, până acum, omenirii poporul rusesc.
 Țăranii s'au adunat cu miile în jurul sicriului și-au
 vărsat lacrimi sincere de durere, rugându-se lui Dum-
 nezeu să primească în împărăția cerurilor pe cel care
 a propovăduit dreptatea și dragostea creștină pe pă-
 mânt. Și aceste glasuri de rugă desigur vor fi mai
 curând ascultate de Preamilostivul, decât afuriseniile
 necreștinești ale bisericii pravoslavnice din Rusia.

Tolstoi a fost un reformator al zilelor noastre.
 Orice s'ar zice împotriva naivității idealurilor sale,
 nu se poate tăgădui înălțimea și curățenia morală a
 credințelor lui. Tolstoi a fost un fel de Savanarola
 al vremurilor noastre, în sufletul căruia fâlăiau fla-
 cările dumnezeirii și ale dragostii de oameni. Poate
 după moartea lui, învățăturile ce le-a propovăduit
 vor învia în milioane de suflete, vor începe să trăiască
 și să cucerească pământul. Poate biserica viitorului
 îl va înșiră printre marii reformatori ai credinței, dacă
 nu printre sfinții ei părinți.

„Eu mă despart de viață, dar ceice rămân vor
 cercetă mai departe adevărul înțeles al vieții“, —
 a zis Tolstoi cu câteva clipe înainte de moarte. Și
 cine știe dacă ceice vor cercetă în viitor „adevărul
 înțeles al vieții“ nu vor înțelege mai târziu că geniala
 intuiție de artist a lui Tolstoi a găsit calea cea dreaptă
 a adevărului.

Despre viața și activitatea lui Tolstoi s'a vorbit
 pe larg în revista noastră (vezi „Luceafărul“ 1908
 pg. 567—583). Atunci s'a arătat, pe baza datelor auto-
 biografice, cum a evoluat acest suflet mare și cum a
 ajuns la apostolatul său. Tolstoi a rămas, însă, tot-
 deauna artist. Chiar și în credințele lui religioase. El
 va rămâne una dintre cele mai superioare expresii
 ale artistului luptător, care nu s'a mărginit numai la

zugrăvirea frumosului, ci a căutat să și îndrepte viața.
 A căutat să pogoare pe pământ lumea frumoasă și
 curată a inchipuirii sale de artist. Spiritul lui plăs-
 mitor a vrut să creeze o lume nouă mai bună și mai
 dreaptă, pentru a da oamenilor o iluzie nobilă a feri-
 cirii pământești. Și sufletul lui de artist creator s'a des-
 părțit de viață în credința că pe pământ a fost trimis
 puterii veșnic Creatoare a Dumnezeirii și că
 și-a implinit întru toate misiunea. Această iluzie fru-
 moasă i-a închis genele ochilor lui divini spre veș-
 nică odihnă trupească și spre veșnică viață sufletească.

✽

Moartea lui Gh. Panu. A murit la București și
 a fost înmormântat cu mare ceremonie fruntașul om
 politic și cunoscutul scriitor Gheorghe Panu, după o ca-
 rieră dintre cele mai furtunoase. Moldovean de origine,
 om cult și cetit în diferitele ramuri ale literaturii și
 științei, Panu a făcut parte de timpuriu din ceata de
 entuziaști, cari au muncit pentru ridicarea culturală
 a neamului. La Iași s'a alăturat de cercul „Convor-
 birilor literare“, în coloanele cărora a tipărit câteva
 lucrări în forma de critici istorice și juridice. În po-
 litică a fost condus de temperamentul său vioiu și
 combativ, din care cauză, atât ca radical, cât și ca
 aderent al partidelor de guvernământ, a stat mai mult
 în rândurile opoziției. Moare într-o funcție înaltă, de
 guvernator al Băncii Naționale, fără să fi ajuns să-și
 realizeze visul, de a se vedea în fruntea unui cerc
 de activitate mai larg, cum ar fi fost vreun Minister.
 Partea mai simpatcă în activitatea lui Panu a fost
 aceea de ziarist. În organul său „Lupta“ a dat probe
 de extraordinară vervă și s'a distins mai ales prin o
 serie de tipuri, sub titlul „Figuri parlamentare“, în
 care se desvălește ca un precis psiholog. Cu toate
 că ultima sa publicație de natură literară „Amintiri
 dela Junimea“ n'a plăcut pretutindeni, ea rămâne ca
 izvor de informație, pentru unele prețioase amănunte
 din viața acelei societăți.

✽

Boicotarea ziarului „Lupta“. Tinerimea română
 din Sibiu a lansat un manifest, — publicat în

numărul trecut al revistei noastre, — prin care a invitat publicul românesc să refuze primirea ziarului „Lupta“, ce apare împotriva deciziei comitetului național. Tinerimea din Sibiiu n'a făcut deci altceva decât a cerut executarea unei hotăriri a comitetului național, care nu de mult a decis sistarea foilor sale „Lupta“ și „Poporul Român“. Comitetul național promitea cu acea ocazie publicarea unui nou ziar și a unei noi foi populare.

O parte a publicului, mai conștientă și mai disciplinată s'a și supus imediat acestei hotăriri a comitetului național și a refuzat primirea „Luptei“ și a „Poporului Român“, cari cu toată opreliștea frunțășilor noștri politici apăreau mai departe în monopolul unui individ iresponsabil de faptele sale, numit Dimitrie Birăuțiu.

Mulți erau nemulțumiți cu această dovadă a lipsei de disciplină în sânul organizației noastre politice și cu diriguirea fostului organ al partidului național de cătră o existență infirmă și dubie. Murmure de nemulțumire împotriva lipsei de energii a comitetului național se auzeau din toate părțile. În conversații particulare toată lumea condamnă apariția ilegală a numitelor două foi. Iar când „Lupta“ și-a creat o platformă de existență din discuția dintre tineri și bătrâni, — care, după cum am spus într'un număr trecut se discută într'o direcție falsă, — afară de câțiva interesați, toată lumea a rămas scandalizată. Întâmplarea a vrut ca de aici din Sibiiu să izbucnească nemulțumirea.

La manifestul frumos al tinerimii din Sibiiu, care va rămâne o dovadă de o frumoasă conștiință a sufletelor tinere, Birăuțiu a răspuns cu insulte. A căutat să mistifice lumea că manifestul nu e decât o operă de răsbunare personală. Și lumea dela noi a fost destul de naivă ca să creadă de jumătate apucăturile meschine ale osânditului Birăuțiu. Această e o dovadă nouă și foarte tristă, cât e de departe opinia publică românească de o conștiință clară în aprecierea valorilor și de o atitudine hotărâtă și limpede în chestiunile noastre obștești. Orice om care judecă putea vedea că manifestul alor 50 de tineri nu poate fi opera de răsbunare a unui singur om. Putea să vadă că aici e vorba de o desinficiere a vieții noastre publice de microbii morali ce-i răspândia un cuib de infecție. Dar să admitem că acel manifest ar fi pornit dela un om, care își vedeă maltratată cinstea și munca de un nimenea. Oare opinia noastră publică nu eră datoare să dovedească că știe face o deosebire în aprecierea valorilor? Dacă un om, care în viața lui nu a făcut altceva, decât și-a văzut de afacerile lui de parvenire materială, reușește să arunce așa de ușor batjocuri asupra unui om de treabă și muncitor, nu însemnează că la noi a munci cinstit și din cel mai curat idealism înseamnă și astăzi o mare naivitate. Dacă tu om, în al cărui suflet nu licărește decât înaintarea poporului tău pe toate căile, nu poți avea nici răsplata morală, că lamura acestui popor te înțelege, că apreciază bunele tale intenții, și că e în stare să te ocrotească de noroiul cu care vrea să te murdărească un om de nimic,

atunci la ce te mai poți aștepta? Numai la mulțumirea conștiinței tale că îți implinești datoria! Această mulțumire nu e, însă, deloc măgulitoare pentru așa polecrită opinie publică.

S'au găsit totuși câteva centre cari au aderat la manifestul tinerimii din Sibiiu. Brașovul, Viena, Budapesta, Sămărtinul și Săliștea nu s'au lăsat ademenite de calomniile „Luptei“. Și dacă nu venia comitetul național cu o nouă hotărire, în care se promite o iertare a foilor odată osândite, desigur se mai găseau și alte centre cari aderau la manifestul tinerimii din Sibiiu și care voia să salveze tocmai reputația comitetului național.

Dacă cei chemați să deie îndrumări opiniei publice românești, dau dovezi deasemenea inconsecvențe și deasemenea salturi, cine se mai poate mira că opinia noastră publică nu știe niciodată ce vrea?

Pricina zăpăcelii generale în cele mai multe chestiuni e deci a se atribui în primul rând oamenilor din fruntea treburilor noastre obștești, cari ei singuri nu știu niciodată precis ce au de făcut. Și nu știu, fiindcă sunt lipsiți de energie și de o înțelegere mai adâncă a lucrurilor.

Iată de ce se simte arzător lipsa unei premeniri radicale pe toate terenurile: o premenire de oameni, fără deosebire de vârstă, cu alte suflete și cu alte idealuri mai clare și mai hotărâte.

✽

Brândușa. După cât știm această piesă a lui Eugen Brieux, care a fost bine primită și în Franța, s'a jucat pentru prima oară în Ardeal. În românește s'a reprezentat pentru prima oară pe scena Teatrului Național din București, în traducerea d-lui Em. Gârleanu. La noi s'a reprezentat din partea diletanților din Sibiiu, la 19 Noemvrie n. a. c. în sala festivă a Muzeului „Asociațiunii“.

Această piesă a lui Brieux e în multe privințe actuală pentru noi și ar fi bine să se reprezinte în cât mai multe centre. În ea se zugrăvește un caz de clasare socială, pe care, cu oarecare modificări, îl întâlnim adeseori și în societatea noastră.

Brândușa e fata unui cărciumar, Rousset, care a învățat carte ca să se facă institutoare. Țăranul Rousset e un om practic și cam grosolan, care nu înțelege multe. La început e încântat de diploma ce i-a adus-o Brândușa. Se fălește cu dânsa la toți vecinii și la toți cunoscuții, iar mai pe urmă, când vede că nu e numită în post și nici nu vrea să lucreze, în casă, alături de dânsii, izbucnește în insulte și o silește să ia lumea 'n cap. Brândușa se duce la Paris. Cu virtutea și cinstea ei de femeie, însă, nu izbutește să străbată în furnicarul acela de corupție. Înfrântă în mândria ei și sleită de mizeria vieții se întoarce acasă, hotărâtă să renunțe la visurile ei de fată instruită și gata să se adapteze întru toate feliului de traiu al părinților ei. Îndărjitul Rousset o iartă, convingându-se că s'a întors cinstită. Încurând se logodește cu un lucrător din sat.

Brândușa, ca toate piesele lui Brieux, tratează o problemă socială. Ea arată, pe deoparte, cum instrucția

din școale poate nenoroci atâtea ființe din pătura țărănească, atunci când statul nu se îngrijește și de viitorul acestor ființe, pe de altă parte scoale așa de frumos în relief prăpastia ce o sapă școala între părinți țărani și fii lor cărturari. Această din urmă problemă e cea mai interesantă pentru noi, și scriitorii noștri ar putea găsi și în societatea noastră nenumerate cazuri vrednice de o sinteză dramatică.

Diletanții din Sibiu și-au dat toată silința să se achite conștient de rolurile nu tocmai ușoare din această piesă. Îndeosebit au jucat bine d-șoarele Claudia Goga (Brândușa), Tulia Bogdan (D-na Rousset) și Geni Mazzuchi (Lucia Galoux), apoi s'a distins d-nul Iuliu Enescu (Rousset), care a fost și regisorul piesii. Ceilalți domni deasemenea au fost bine, ca diletanți, în rolurile secundare.

Publicul din Sibiu poate fi mulțumitor „comitetului filial” al „Societății pentru fond de teatru român” că după reprezentația de astăprimăvară cu artiștii Teatrului Național din București, i-a dat din nou prilej să asiste la o reprezentație bună.

✽

Actualitatea! Cetim în ziarele din București, că, în cursul de deschidere al prelegerilor universitare, un profesor de literatură a făcut apologia actualității, tratând cu oarecare ironie pe cercetătorii trecutului, precum și pe scriitorii cari își caută subiecte în îndepărtări trecute. Cuvântarea întreagă a fost de altfel nici mai mult, nici mai puțin decât o pledoarie în favorul poeziei așa zisă modernă și o incurajare a faimosului curent artificial al pseudoliteraturei decadente. Credem că este păgubitor pentru reputația învățământului superior din Regat admiterea unor astfel de aberații ex cathedra. Liber este fiecare să propovăduiască opiniile sale. Când, însă, aceste se dovedesc a fi niște excentricități și niște rătăcirii intelectuale, oarecare control ar fi de recomandat. Nu este îngăduit unui profesor de literatură română, oricât și-ar iubi el actualitatea, să vină în o atât de oribilă contradicție cu principiul evoluției și al tradițiilor. Literatura unui popor trebuie, fără îndoială, să țină seama de actualitatea lui, căci a visă numai trecutul, când vieța, ce ne înconjoară, este atât de bogată în fenomene, ar fi o rătăcire. Dar din întâmplare, omul care ne recomandă aceasta, este el însuș un om lipsit de simțul realității și al prezentului, este vaporosul Ervin, ale cărui sfaturi știm noi cât cântăresc!

✽

„**Prințul Codrului**” este titlul uneia dintre cele mai gingașe povești ale Carmen Sylvei, pe care ne-o dă acum, în o reușită traducere, d-na Lia Hârsu din București. Cum ilustra Regină a României este atât de populară la noi prin scrierile diverse, mai ales prin „Poveștile Peleșului” și prin „Poeziile” traduse de Coșbuc, nu ne îndoim, că și această minunată bucată va găsi primirea ce i se cuvine. Cât privește traducerea d-nei Hârsu, ea este făcută într-o limbă foarte cur-

gătoare, traducătoarea fiind ea însăși o cunoscută scriitoare de schițe.

✽

Revista „Fluerașul”. Lipsa cea mare de literatură pentru tinerime am relevat-o în diferite rânduri și am luat chiar măsuri, prin o anume bibliotecă pentru copii, ca să dăm un avânt acestei literaturi atât de folositoare. Vedem acum că și în unele cercuri din București se simte trebuința unei mișcări mai largi pe acest teren și de vreo câteva săptămâni încoace câțiva învățători de inimă, în frunte cu d-l Florian Cristescu, un tânăr povestitor cu calități, fac o vie propagandă pentru o revistă a copiilor, cu titlul „Fluerașul”. Această revistă voește să umple un gol în educația tinerimei și, după cât se vede, din număroasele povestiri și poezioare ușoare, pe cum și din ilustrațiile pe înțelesul copiilor, câte au apărut în cele vreo 20 de numere de până acum, „Fluerașul” își împlinește bine datoria și făgăduiește a deveni o publicație utilă. Dacă nota prea naiv-copilărească și materialul pentru grădina de copii ar fi lăsat pe al doilea plan și s'ar deschide rubrici potrivite pentru copii mai marișori, revista ar câștiga. Direcția are o notă justă în conducere, ar putea însă să înlocuească nota prea pedagogică cu cea literară și distractivă. Noi urăm „Fluerașului” izbândă și perfecționare și credem că va întîmpina și la noi sprijinul cuvenit.

✽

Notițe. P. S. Sa Episcopul Cristea a adresat un frumos circular către preoții și învățătorii din dieceza Caransebeșului, îndemnându-i să se înscrie membri la „Asociațiune” și să îndemne pe țărani a abona „Biblioteca populară a Asociațiunii” de care am vorbit în numărul trecut. Asemenea circulare au trimis și cele două mitropolii și P. S. Sa Episcopul Hossu din Lugoj.

* Cetim în „Foaia de informațiuni comerciale” a Ministerului Industriei și Comerțului din România că la mai multe mănăstiri, cum sunt cele din Nămești, Ciorogârla, Văratice, Agapia, Neamț etc. s'au înființat ateliere de industrie casnică. Inceputurile acestor încercări au dat rezultate pe deplin mulțumitoare.

Atelierele din mănăstiri, — zice numita foaie, — au un îndoit scop: să ocupe timpul disponibil al călugărilor și călugărițelor, ca astfel vieța monahală să fie complet împărțită între rugăciuni și muncă, nelăsând prilej spiritului să alunece în cugete și fapte uneori nu tocmai cuvioase.

* Ziarul „Tribuna” din Arad se prezintă în condiții tot mai bune. A început să deie o deosebită atențiune foiletonului, care până acum nu era îngrijit cu dragoste părintească. Dintre scriitori publică lucrări originale dnii D. Anghel și Em. Gârleanu. Dela 1 Ianuarie 1911 „Tribuna” va publica și o foaie populară „Tribuna Poporului”. Așa că ziarul din Arad va stă în fruntea ziarelor noastre în toate privințele.

Redactor: OCT. C. TĂSLĂUANU.

Îmbunătățirile revistei „Luceafărul“.

Într'un număr anterior am pomenit că dela 1 Ianuarie 1911 revista noastră va apărea în condiții mult superioare. Nizuința noastră dela întemeierea „Luceafărului“ a fost să dăm publicului românesc o revistă tot mai bună, tot mai desăvârșită. Dela 1 Ianuarie 1911, intrând în anul al X-lea de existență, ne-am gândit să introducem următoarele îmbunătățiri:

1. Pentru a familiariza pe cetitorii noștri cu operele de artă clasice vom da deocamdată patru anexe în colori pe an, însoțite de explicațiile cuvenite. Vom începe cu Madona Sixtină a lui Raffael și vom urmă cu alte opere din epoca renașterii. Reproduserile în colori vor fi lucrate în unul dintre cele mai bune institute de arte grafice din Lipsca.

Dacă publicul românesc ne va sprijini bunele noastre intenții, abonând și răspândind revista, avem de gând să dăm în fiecare număr câte o asemenea reproducere în colori, iar în textul revistei mai multe reproduceri heliografice într'o singură coloană după operele mai secundare ale artiștilor. Idealul revistei „Luceafărul“ e bine înțeles să ajungă a reproduce în colori și în heliogravuri operele principale ale artei românești. Întruparea acestui ideal atâră iarăși numai dela sprijinul publicului cetitor.

2. A doua îmbunătățire esențială a revistei va fi adausul muzical. În fiecare cvartal vom da cetitorilor noștri un adaus muzical, care va cuprinde portretul, biografia, bibliografia operelor unui compozitor român și reproducerea celor mai bune bucăți din compozițiile lui.

Acest adaus la început va fi numai de patru pagini. Dacă publicul va primi cu simpatie această îmbunătățire, mai târziu vom înmulți numărul paginilor la opt, eventual la mai multe.

Adausul primului număr din anul viitor va fi închinat maiestruului G. Dima.

Aceste adausuri sunt îngrijite de doi oameni specialiști în materie, bine cunoscuți publicului românesc și ca compozitori și anume: de dnii Tiberiu Brediceanu și W. Șorban.

3. Ca aceste adausuri și întreaga revistă să sosească în stare bună în mâna cetitorilor, ne-am hotărât să dăm revistei o copertă specială, din hârtie tare, care va fi permanentă în cursul întregului an. Această îmbunătățire e cea mai costisitoare dintre toate.

4. Pe lângă cele înșirate mai sus, revista „Luceafărul“ dela 1 Ianuarie va apărea și cu un cuprins mai bogat și mai variat. Vom înmulți numărul paginilor și ne vom strădui să tratăm în fiecare număr chestiunile culturale și sociale la ordinea zilei.

Aceste îmbunătățiri, precum și scumpirea hârtiei și a tiparului ne silesc să urcăm abonamentele: dela 8 cor. la 12 cor., dela 12 cor. la 16 cor. și dela 20 cor. la 24 cor., iar în România suprimăm ediția de 12 cor. urcând abonamentele dela 16 cor. la 20 cor., iar dela 25 cor. la 30 cor.

Condițiile de abonament în viitor vor fi deci următoarele:

Austro-Ungaria:

1 an	16 cor.	Ed. de lux	24 cor.
6 luni	8 „	„ „ „	12 „
Ediția pentru preoți, învățători și studenți: 1 an 12 „			

România și în Străinătate:

1 an	20 cor.	Ed. de lux	30 cor.
6 luni	10 „	„ „ „	15 „

Toate abonamentele sunt a se plăti înainte. Aceia dintre cetitori, cari după primirea numărului 1, de probă, din 1911 nu ne vor trimite abonamentul, nu vor mai primi numerile următoare. Ceice vor reține numărul 1, fără a se înscrie între abonații revistei noastre vor fi obligați a ne trimite prețul lui de 1 cor.

Aceia dintre cetitori, cari ne vor trimite până la 15 Ianuarie 1911 abonamentul pe un an întreg, la cerere vor primi gratuit *Iliada* tradusă de G. Murnu, a cărei preț e 4 cor. în Austro-Ungaria și 5 lei în România și Străinătate.

Nădăjduim că publicul va ști aprecia jertfele ce le aducem pentru cultura românească și ne va da tot sprijinul pentru realizarea gândurilor noastre.

Redacția și Administrația revistei „Luceafărul“.